№ 11 פרייז 2 קאפ. Lodzer Tageblatt.

לאָדזער טאָגעבלאַט

אַבאָנעמענטס-פּרײַז: אין רוסלאַנד: ס יאָר, 8 רובל ס חצי יאָר 4 רובל. ס ווירטעל יאָר 2 רובל. ס חודש 70 קאָפ אין אויסלאַנד: ס חודש 1 רובל 25 קאָפ. ענדערונג דעם אדרעס קאָסט 15 פ אדרעסירן פון דער רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע Лодзь, Петроковская 16. אדרעס פאַר דעפעשן: Лодзь. Тагеблатъ

רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע
פעטריקויער 16, טעלעפאָן 867.
פיליע אין וואַרשע:
ת. רײַזנער, טוואַרדאָ 23, טעל. 17-63.

אַנאָנסן-פּרײַז: ס שורה פעטיט אין מעקסט 1.20 ערשטע אָ דרוקע זיט 60 פ. לעצטע זיט 30 קאָפ., נרשטלאַציאָנען פערלאַנגען אין האַכצײַטס-אַנצײַגען 1-טע זיט 1.50—לעצטע זיט 1 רובל. ניט אָנגענומענע אַרטיקלען ווערען ניט צוריקגעשיקט. פאַר אינהאַלט פון אַנאָנסען איז די רעדאַקציע ניט פאַראַנטוואָרטלעך.

13 (26) יאַנואַר 1914. מאָנטאָג כ"ח טבת תרע"ד זיבענטער יאָהרגאַנג

אין דער לעצטען צייט האָבען פערשיעדענע פאַבריקאַנטען אונזערע קוואַליטעטען ווערע דורך עהנליכע שטעמפעל אונד פאַכונג נאָכגעאָהמט, וואָדורך די קאָנסומענטען פיעל דאַרײַ צו שאָדען קאָמען.
דאָהער ערזוכען וויר הײַפליכסט אונזערע געעהרטע אָבנעהמער בײַ פערלאַנג דער וואָרען אונזערע פאַבריקאַט גאַנץ גענוי אויף די עטיקעטע, פירמען-שטעמפעל אונד שוין-מאַרקע צו אַכטען.
אַקציע-געזעלשאַפט דער ווידזעווער בומוואָל-מאַנופאַקטור
פאַרמאַלס הײַנצעל עט קוניצער, לאָדז.
4960 10

השתדלות פון האַנדעלס-צוזאַמענפאַר פאַר יודען

איראַפּעאישע מלוכות שיכען קריעגס-שיפען קײַן אַלבאַניען.

דער האַנדעלס-צוזאַמענפאַהר פון עטערבורג (פּפּ. צום ל. ט.) דער אָרגאַניזאַציאָנס-ראַט פון דעם האַנדעלס-צוזאַמענפאַהר, האָט הײַנט אין נײַכען פאַרקומען אין פעטערבורג. האָט ערוועקט א השתדלות, אז מען זאָל ערלויבען די יודישע דעלעגאַטען צו קומען קײַן פעטערבורג.

פעטערבורג (פּפּ. צום ל. ט.) די ערעפנונג פון דעם צוזאַמענפאַהר פון די האַנדעלס-פאַרשטעהער הײַנט פאַרקומען דעם 19 יאַנואַר. דער פּראָעקטירטער רעפעראַט הײַנען יודישע בעגרעניצונגען אין אראָבנגעמען געהאָרען פון דער טאַגעסאָרדנונג.

די גזרות אויף יודישע געהילף-אַדוואָקאַטען.

פעטערבורג (פּפּ. צום ל. ט.) דער יוסטיץ-מיניסטער שטשעגלאָוויטאָוו האָט זיך געהענדערט צום סענאַט מיט א מיטטײַלונג, אז ווײַל דער פאַרשלאָג אויסצושלעסען יודישע געהילף-אַדוואָקאַטען פון אַדוואָקאַטען-שטאַנד איז שוין בעטראַכט געוואָרען אין סענאַט הײַנט ער דערבײַ פון איצט אויף אויסהערען צו בעשטעטיגען יודישע געהילף-אַדוואָקאַטען אַלס געשוואָרענע.

רעוויזיעס בײַ ציוניסטען.

פעטערבורג (פּפּ. צום ל. ט.) אין פאַרסאַן זענען געמאַכט געוואָרען פיעל רעוויזיעס בײַ די ציוניסטען, אַרעסטירט האָט מען קײַנעס ניט.

אַרעסטירט יודישע אַרבײַטער.

טשענסטאָכאָוו (פּפּ. צום ל. ט.) שבת בײַ דער נאַכט האָט מען דאָ געמאַכט גרויסע רעוויזיעס אין פערשיעדענע טײַלען פון דער שטאָדט. עס זענען אַרעסטירט געוואָרען 40 יודישע אַרבײַטער אויף דער סוחר פון ערשטער גילדע שעפּטעל.

דער גרויסער קויהלען-שטרייק אין לאָנדאָן.

לאָנדאָן (פּפּ.) צו די צעהן טויזענד שטרײַקענדע קויהלען-טרעגער זענען צוגעשטאַנען הײַנט נאָך דרײַ טויזענד פוהרמאַנס. די געזעלשאַפט איז אָבער אויפגעגאַנגען אויף די שטרײַקענדע, ווײַל זיי זאָגען זיך אָב צו בעזאָרגען מיט קויהלען די שפּיטאָלען. דערפאַר האָבען די סטודענטען פון דעם מעדיצינישען פאַקולטעט איבערגענומען די זאָרג אין טראָגען אַלען אויף די קויהלען אין די שפּיטאָלען. דאָס האָבען באַלד אויסגענוצט די קינעמאַטאָגראַפען און זיי האָבען געשיקט זעצערס מענשען אַראָבצוגעהמען די סטודענטען קויהלען-טרעגער, זיי זיי בעזאָרגען די קויהלען אין די שפּיטאָלען אויף ספּעציעלע פוהרען. יעדעס שפּיטאָל איז פערזאָרגט געוואָרען מיט א זאַפּאַס פון קויהלען אויף א גאַנצע וואָך. א סך בעלי-הבתים האָבען שוין אָן נאָכצוגעבען די אָנגעשטעלטע.

אַ ביל דונגס-רעוויזיע.

פעטערבורג (פּ.) אויף דער פעראָרדנונג פון בילדונגס-מיניסטער האָט זיך אָנגעהויבען די רעוויזיע פון די פערוואַלטונגען פון פעטערבורגער לעהר-אָקרונ. אָן דער שפּיץ פון דער רעוויזיע שטעהט דער וויצע-דירעקטאָר פון בילדונגס-דעפּאַרטאַמענט.

דעלקאַסע בעקומט אַנ'אָרדען.

פעטערבורג (פ.) זיין מאַיעסטעט דער קייזער האָט בעשאָנקען דעם פראַנצויזישען באָטשאַפטער דעלקאַסע מיט אַנ'אָרדען „אַנדרײַ פערוואָזוואַני" פאַר זיין בעמיהונג אונטער ציוואַלטען די פרײַנדשאַפט צווישען רוסלאַנד און פראַנקרײַך.

דער פּראָצעס פון וויצע-דומע-פּרעזעס.

פאָלטאַוא (פ.) דער פּראָצעס פון דעם וויצע-פאָרזיצענדער פון דער דומע וואַרון-סעקרעס, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין רכילות אויף אײַנעם פאָפּאָוו, ווערט אויפגעשטעלט בײַ א געמעס ריכטער אין קרעמענטשוג בײַ א געמעס ריכטער-צוזאַמענשטעל.

דער סערבישער קרונפּרינץ אין בעטערבורג.

פעטערבורג (פ.) ס'איז נעקומען דער סערבישער קרונפּרינץ אַלעקסאַנדער אין דער בעגלײַטונג פון דער קאַסע פון גרויסען מיניסטער פאַשיטש.

אַ לאָקאַאוט אויף בוי-אַרבײַטער.

לאָנדאָן (פ.) דאָ האָט מען ערקלערט א לאָקאַאוט אויף בוי-אַרבײַטער. 5000 אַרבײַטער האָבען געוואָרפען די אַרבײַט.

אַנ'אָנפאַל אויף א מאָנאָפּאָל.

מאָסקווע (פ.) דאָ האָט מען בעריכט א מאָנאָפּאָל-סקלאַד. פון דער קאַסע האָט מען אַרויסגענומען 8,000 רובל.

פאַריז (פ.) דער נריכישער פּרעמיער וועניזעלאָס איז אַרויסגעפאָרען קײַן בערלין.

רוסישע און פראַנצויזישע קריעגס-שיפען קײַן אַלבאַניען.

פעטערבורג (פּפּ.) רוסלאַנד און פראַנקרײַך האָבען, ווי די „נאָוואָיע וועריאַמיאַ" מעלדט מיט, בעשלאָסען צו שיקען צו אַן קרײַסער קײַן וואַלאָנא. רוסלאַנד וועט זיין פערטרעטען בײַם בריעף דורך דעם קרײַסער „אַלעג", צי ענגלאַנד וועט אויך שיקען א קריעגס-שיף איז נאָך נישט בעקאַנט, דער מאַטיוו אויף צו שיקען די קריעגס-שיפען איז אים צו שיצען דאָס לעבען פון דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנטראָל-קאָמיסיע. פון דרײַ-בונד זענען עסטרײַך און איטאַליען פאַר שיקען קריעגס-שיפען קײַן אַלבאַניען, נאָר דײַטשלאַנד איז נעגען דעם.

וואַלאָנא (פּפּ.) אין נאַנץ אַלבאַניען ווערען נעמאַכט גרויסע הכנות צום אָנקומען פון נײַעם פירשט פרינץ ווילהעלם ווידער, וועלכער פאָהרט אָב פון בערלין קײַן אַלבאַניען דעם 28 יאַנואַר.

מאַקסים גאָרקי אין פינלאַנד.

די צײַטונגען האָבען שוין זאָגאַר געבראַכט א סענסאַציאָנעלע ידיעה, אז דער בעריהמטער רוסישער שריפטשטעלער מאַקסים גאָרקי איז שוין אָנגעקומען קײַן פעטערבורג.

די דאָזיגע ידיעה איז נאָך א ביסעל פיהצײַטיג, דער מאַקסים גאָרקי, וועלכער איז פערשיקט געוואָרען פון רוסלאַנד האָט נאָך נישט קײַן פאַכפּאָרט און אָהנ א פּאַספּאָרט קאָן מען דאָך אין רוסלאַנד נישט וואוינען... זײַנע פרײַנד זענען זיך משתדל צו בעקומען פאַר איהם א פּאַספּאָרט, נאָר ביז ער וועט עס קריגען קאָן ער קײַן פעטערבורג נישט קומען און ער וואוינט דערווײַל אין א קלײַן פינלענדישען דערפעל.

גאָרקי'ס פרײַנד האַלטען בסוד סודות דעם אָרט וואו ער וואוינט, דען זיי ווילען נישט, אז מען זאָל איהם אָנהויבען צו בעאונרוהיגען פון אַלץ זײַטען און איהם נישט לאָזען קומען צו זיך.

א מיטאַרבײַטער פון „רוסק, סלאָוואָ" האָט זיך אָבער אײַנגעגעבען געוואָהר צו ווערען וואו גאָרקי געפינט זיך און ער איז צו איהם אַריבערגעפאָהרען און מיט איהם געהאַט א געשפּרעך.

ווי ער דערצעהלט, וואוינט צײַטווײַליג גאָרקי אין א קלײַן פינלענדישען דערפעל ווײַט פון רוישיגען ישוב און איך ווײַס פון דער באַהן, כדי מען זאָל צו איהם נישט קאָנען אַזוי לײַכט צוקומען. ער וואוינט אין א קלײַן הײַזעל, וואָס איז אײַנגעטונקט אין שנײַ און אַרום און אַרום זעהט מען ווײַסע וועלדער און ווײַסע פעלדער. אין פינלאַנד וועט ער בלײַבען ביז ער וועט קריגען דעם פאַספּאָרט און זיך צוגעוועהנען צום צפון-קלימאַט, פון וועלכען ער האָט זיך אָבגעוועהנט.

גאָרקי האָט זיך ווענינ געענדערט. ער זעהט אויס גאַנץ גוט. זײַן געזיכט איז פריש און מונטער און מען בעמערקט נישט קײַן שום סימנים פון קראַנקהײַט, אָדער מידיגקײַט.

גאָרקי געהט אַלץ אײַנפאַך נעקלײַדעט. ווען ער האָט אויפגענומען דעם זשורנאַליסט האָט ער זיך באַלד צוגערעדט ווענען דער איצטיגער לאַגע אין רוסלאַנד, זיך ווענען אַלץ אויסגעפרעגט, נעשמועסט ווענען פעטערבורג, ווענען דער רוסישער ליטעראַטור און פרעסע און האָט מיט פיעל ליעבע גערעדט ווענען רוסלאַנד און ווענען די נאָהענטע פרײַנד און בעקאַנטע.

דער גרויסער רוסישער שריפטשטעלער איז פול מיט האָפנונגען, אז איהם וועט זיך איצט אײַנגעבען צו בלײַבען אין רוסלאַנד, צו אַרבײַטען לטובת איהר בליהונגאון און וועקען די געזעלשאַפט צו גײַעם מוט, צו פריש ענערגיע.

דער הײַנטיגער נומער עמהאַלט 6 זייטן.
Въ сегодняшнемъ номерѣ 6 страницъ

לעצטע לאָדזער ניעס.

א געשטערטע פערזאַמלונג.

(נ) נעכסטן אין אָוועגד איז אין לאָקאַל פון „האַנדוועַרקער-קלוב" (זאַוואָדזקא 5) פאָרגעקומען די אָרגאַניזאַציאָנס-פערזאַמלונג פון מאַלער-מײַסטער פעראײַן, די פערזאַמלונג איז אָבער צולעב דער פאָדערונג פון דער פאָליצײַ איבערגעריסען געוואָרען.

די סיבה דערפון איז פאָלגענדע: דער געהילפס-פּרעסטאַו איוואַנאָוו, וועלכער איז געווען פערטרעטען פון דער פאָליצײַ, האָט געמאָלדען די אָרגאַניזאַטאָרען פון דער פערזאַמלונג, אז לויט דער פערארדנונג פון פאָליצײַמײַסטער מוזען די דעבאַטען געפיהרט ווערען אין דער רוסישער שפּראַך. די פערזאַמלטע האָבען זיך אָבער אין דער שפּראַך ניט געקאָנט צוגופרעדען, דאָס האָט דער געהילפס-פּרעסטאַו ערלויבט די פערזאַמלונג צו פיהרען אויף פוילישׁ. די פערזאַמלטע האָבען זיך אָבער אַלס נישט געקענט צוגופרעדען, דאָסאָלס איז די פערזאַמלונג געשלאָסען געוואָרען.

אַרעסטען.

אין צוואַמענהאַנג מיט דער שרפה אויף ניקאָלאַעוועער 3/5 האָט די פאָליצײַ אַרעסטירט די אײַגענטימער פון דער אָבגעברענטער פאַבריק אברהם גורעוויטש און נוסטאַו ברוין, ווי אויך דעם פאַבריק-פערוואַלטער ערנסט ברינק און דעם הויז-פערוואַלטער וולאַדיסלאַוו פּאַרצאַ.

פון „ט. ק. א."

די יודישע סעקציע פון „ט. ק. א." בעט אונז מיטצוטײַלען, אז בילעטען צו דער דאָנערשטאָגער פאָרשטעלונג אין „בקאלא-ט"אטער" קאָן מען בעקומען א הויך אין די ביבליאָטעקען אין די בוכהאַנדלונגען „בצלאל" (צינעגעל נאָס 37) אין סאָבאָל (דו-לנא 2) - אין דער ערשטער ביבליאָטעק (נו. קאָלאַיעווער 11) ווערען אײַנגעשריבען אײַנינע הונדערט נײַע לעזער.

די לויה פון עדואַיד בעלמאַן זיל.

(נ) נעכסטן אַרום 11 אויהר פאַרמיטאָג איז פון טחרה-הויז בײַם יודישען בית עולם פאַרגעקיסען די לויה פון ר' עדואַיד בעלמאַן זיל, וועלכער איז אין ברויטע קרײַזען זעהר בעלעבט געווען, צי דער לויה איז גיקיסען זעהר א גרויסער עולם, דאָס צי פעראיבגען דעם אָנדענקען פון'ם פערשטאָרבענעם ווערט לויט דער אינציאַטיוו פון זיין שוועסטער ח' הענריך ח. פּאַזנאַנסקי נעגנ-ונרעט א לעבאָס בפ"ם „אייזראַוטסקא" אויפ'ן פערשטאָרבענעם'ס נאָמען.

— (נ) די פערוואַלטונג פון פאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל האָט זיך געוועגדעט צו דער פאָנ-טאַוויע מיט א ביטע אז זי זאָל אין שפּיטאָל אַרײַן מהר נישט ברענגען קײַן קראַנקע, ווײַל אַלע פּלעצער זענען פערנומען.

— (נ) די נענעראַל-פערזאַמלונג פון די מיטגלידער פון פעראײַן „תמוז" איויף וועלכער ס'דאַרף געקלינגען ווערען א פערוואַלטונג ווערט פאָרקומען ענדע פון דער וואָך.

דאָנערשטאָג
נאַפּיראַסען
לוקס
10 שט. קאַפּ
„לאַפּערס"

דאַנקזאַגונג.
איך דאַנקע הערצליך דעם ה' דאָקטאָר ד. אַלטערמאַן נאָוואָטיעסקע 6, פיר זײַנע מיהע, וועלכע ער זיך געגעבען האָט אין דער צייט פון מיינע קראַנקהײַט, אין האָט מיך פון נעפאַהר הערויסגעבראַכט. 3959
אברהם יעקב סיבירסקי, דלוגע 24

קאַמפאַזיטאָר און מוזיקלעהרער
ז. זילבערטס
איז אויס מאָסקוי צוריקגעקעהרט. ניט אונטערריכט ספּעציעל אין שטימען-בילדונג, קלאַוויר, מעאָריע, האַרמאָניע. אין פולען קורס פון קאָנסערוואַטאָריאָנען. וואָהנט דזיעלנא 41. עמפּפענגט פון 11 ביז 1 און פון 4 ביז 7. 5072 1

גרויסע טעאַטער (קאָנסטאַנטינער 16). זונטאָג דעם 1 פעברואַר נ. סט. 8 אוהר אָבענדס וועט פאָרקומען א

גרויסער טורן-אָבענד

פון לאָדזער יודישען טורן און ספּאָרט-פעראײַן מיט אַנטײַל פון טאַמאַשאָווער און אַנדערע יודישע טורן-פעראײַנע. 6039

אײַנצעלהיטען אין די פּראָגראַמען. בילעטען קען מען בעקומען אין דער קאַנצעלאַריע פון פעראײַן שראַדניע 46/48 פון 8 ביז 11 אָבענדס און אין דער בוכהאַנדלונג „בצלאל" צענטראַלניעס 37. אין מאָג פון דער פאָרשטעלונג בײַ דער קאַסע פון גרויסען טעאַטער.
מיטגלידער האָבען 25% רעבאַט נור אין די קאַנצעלאַריע פון פעראײַן.

טאַמאַשאָוו.
הײַנט מאָנטאָג, דען 13/26 יאַנואַר הויב געשפּיעלט ווערען מיט אַנטײַל די בעהאַנטע פּרעסטאַוו פ.ז. נאַלדשטײַן, די אַמאַטעראישע אָפּעראַ-שע וועלכע גאַנטע גוט אונז צוגעגעבען טאָל בײַ פיעל געפעלטע תמונה

לאָדזער טעאַטער „סקאַלא" דירעקציאָן י. אַדלער ה' סיעראַצקי.
אויף דעם אַרבעטיגען פערלאַנג 1 פאָרשטעלונג אין טאַמאַשאָוו אין טעאַטער מאָדערן.
פון ג. פּובליקאָם נעבען מיר
אַלמא וואו וואָהנסטו?
אין 3 שטקען פון וויטקאַצי און הערוויץ אויבערזעצט דורך ש. קיפּערמאַן (רעזשיסיר דורך ה' סיעראַצקי). אײַנגעגער ערקעסטער אונטער דער לײַטונג פון דירעזשיר וויטקאַר. אײַנגעגער רעקוויזיט, מעבעל, דעקאָראַציעס, קאָסטיומען. בילעטען צו בעקומען אין בוכהאַנדלונג פון ח' גאָבולינסקי. אָנפאַנג תאַלב 9 אָבענדס.

די קאנפערענץ פון דער יודישער ערד־ארבייטער־ארגאניזאציע.

(א בריעף פון ארץ־ישראל).

ווי בעוואוסט עקזיסטירט אין יהודה אן'ארגאניזאציע פון די ערד־ארבייטער פון יהודה. די ערד־ארבייטער געהערן איך צו פארטיען צו די „פועלי־ציון" אדער צום „אפועל הצעיר". אבער דאס אנגעהערען צו א פארטיי—דאס איז יעדענס א פריוואטע זאך, און האט נישט קיין שייכות צו דער ארגאניזאציע גופא פון די יודישע ארבייטער.

די פארינע וואך האט די דאזיגע ארגאניזאציע אבגעהאלטען איהר פיער־טע יעהרליכע קאנפערענץ אין ראשון לציון. א מיטגליעד פון צענטראל־קאמיטעט ה' קאצענעלסאן האט געעפענט די קאנפערענץ מיט אן'אינטערעסאנטע רעדע וועגען דעם ציעל פון דער ארגאניזאציע און איהר ראלע. ער דער־צעהלט אויספיהרליך ווי אזוי די ארגאניזאציע איז ענטשטאנען. דער הויפט־ציעל וואס די ארגאניזאציע האט זיך געשטעלט איז—די אויסלייזונג פון פאלק דורך דעם יודישען ארבייטער, און צו דעם ציעל דארפען אונז פיהרען די פעראייניגונג פון די יודישע ארבייטער אין ארץ־ישראל. דער רעפערענט בעווייזט דורך סטאטיסטישע בעווייזען, אז די צאהל פון די יודישע ארבייטער אין יהודה האט דאס יאהר דערגרייכט ביז 1000 מאן. איבערהויפט שטרייכט ער אונטער דעם פאקט, אז אין דעם פערגאנגענעם יאהר האט זיך פערגרעסערט די צאהל פון די יודישע ערד־ארבייטערינס פון 27 אויף 80. דער רעפערענט שטעלט זיך אפ אויספיהרליך אויף יעדע קאלאניע בעזונדער. ער הויבט אן פון דער גרעסטער יודישער קאלאניע אין יהודה—„פתח תקוה". די צאהל פון די יודישע ארבייטער אין דעם פערגאנגענעם יאהר קאן מען מיט בעשטימען אויף 400 און אין דער ארבייטס־צייט אויף 500. אין פתח תקוה פערנעהמט די ארבייטס־נדע פריי א גרויסע ראלע און פיעל צוהנדל נע ארבייטערינס ארבייטען אינדעם אין פערשיעדענע נע־נשען פון ארבייט.

פון פתח תקוה נ־הט ער איבער צו רעדען וועגען דער גארטען־שטארט „עין גנים", די דאזיגע קלייגע קאלאניע בעשעפטיגט זעהר פיעל יודישע ארבייטער־הענד, און אויסער איהר מאראלישען וועגט ערציהט זי פאקטיש אויך פלייסיגע ארבייטער. „עין גנים" רעכנט פאר א מין גערטנער־שולע און מען רעדט וועגען איהר א סך אין די ציוניס־טישע קרייזען.

רחובות האט אין דעם יאהר פער־גומען א בעזונדער ארט אין לעבען פון יודישען ארבייטער. פון דעם ארבייטער'ס זייט האט זיך געפיהלט הייי־הר א ניינונג אריינצוארצלען זיך אין דער קאלאניע און צו בעזעצען דארט בקביעות. אבער די בייוואוסטע יעשעהיגנישען און דאס וואס מען האט די מיטגליעדער פון „השומר" אפגעזאגט פון זייערע פאסטענס האבען זיי געשטערט אין דעם נעדאנק, אבער אין דער לעצטער צייט האבען זיך ווידער געגנוטען קאנצענטרירען אין רחובות א יודישע צאהל יודישע ארבייטער און זיי הויבען ווידער אן זייער ארבייט בייי א גייהליכע שטימונג.

די קלייגע קאלאניע „נס ציונה" צווישען רחובות און ראשון לציון, דיענט איך פאר א צענטער פאר די יודישע ארבייטער. א גרויסער טייל פון די וואס האבען פערלאזט רחובות האבען אן פעלד אויף געוויסע בע־דינגונגען.

„ראשון לציון" ווערט איך יודישער א דאנק דער קאלאניע „נחלת יהודה", וואס דאס קאמיטעט פון די חובבי ציון האבען הייי־אהר גענרינדעט געבען ראשון.

דאן נעהט ער איבער צו רעדען וועגען די קלייגע קאלאניעס: „פאר יעקב", „כפר סבא", און ער דערמאהנט איך די קאלאניע „עין חי" וואס ווערט איצט אויסגעבויט נעבען כפר סבא און וואס איינס פון זייגע הייפט־ציעלען איז—יודישע ארבייט. דאן די נייע קאלאניעס וואס זענען צוגעקומען דורך דעם יאהר: רחמה, קרקור, כפר אוריה און גזר. אין רחמה איז די ארבייט נאר ביי יודען אין די הענד, און די בע־ציהונג פון ארבייטער־נעבער צו די ארבייטער איז נישט שלעכט, ערגער איז די לאגע אין קרקור, אוי נאך ערגער אין כפר אוריה, אין דער לעצטער קאלאניע זענען די יודישע ארבייטער געווען געווען צו פערלאזען איננאנ־צען די קאלאניע, די האלאניעס פון נאציאנאל־פאנד „פן שמן" און „חולדה" בעשעפטיגען בכלל זעהר וועניג ארבייטער בס"ה 14 מאן.

איז די קאלאניעס פון שומרון איז אזוי: אין חדרה האבען די יודישע ארבייטער ארבייט ביי „נטעים" (פלאנ־צען), דאנעבען אבער אין „חפצי־בה", „זכרון יעקב", „שפיה", „בת שלמה" און „אסליט" האבען קיין שום יודישע ארבייטער נישט קיין ארבייט.

נאך דעם דין וחשבון האט געהאל־טען א רעפעראט דער שריפטשטעלער א. ציוני (ווילקאנסקי) וועגען די נרוי־פעס אין קאאפעראציעס פון ערד־ארבייטער אין אימאליגן און רוסעניען, דער רעפערענט ווייזט אן, אז מיר קאנען זיך נאך פיעל לערנען ביי יענע לענדער אין דער הינזיכט און ארגאניזיר־פיהרען די קאאפעראטיוועס ארבייט אין ארץ ישראל.

וועגען דעם לעצטען רעפעראט קומען פאר ש. ארקע דעבאטען. ד־רנאך ווערען אויף כ'ני אנגענומען אלע בעשלוסען פון דער דריטער קאנפערענץ און אויסער זיי נאך נייע בעשלוסען בנוגע דעם שאפען א ישוב פון ארבייטער, בנוגע נאציאנאלע און פריוואטע קאלאניעס, בנוגע דער תימנים־פראגע און נאך אנדערע פראגען.

אויסער דעם איז אויך בעשלאסען געוואָרען צו גרינדען א גרויסע אלגע־מיינעם קאמיטעט, וועלכער זאל האבען א מין העכערע מאכט און פערארדענען אין דער ארבייט אלע ארגאניזאציעס פון די יודישע ארבייטער פון יהודה, גליל און פון „השומר".

מ. ז. גאטהארד.

ירושלים, י"ו טבת.

טאג־נאטיצען.

די פרויען זענען אונטריי...

וועלכע מיטלען האבען שוין די באי־קאסיסטען נישט אויסגעפרובט און אלץ—אהן ערפאלג...

זיי קנייפען זיך אפילו די באקען פאר מענשען, כדי פארב צו הייזען.

נאר אין מיטען דעם יובעל־געשריי, אין מיטען דער פייערליכער שמחה פון די נעוואלדיגע „נצחונות", וואס זיי האלטען אב, רייסט זיך ארויס א זיפץ, א קרעכץ, וועלכער רעדט מעהר פון אלע טריאומף־פזמונות...

בעת די „דווא גראשע" האט טיט אזוי פיעל גדלות דערצעהלט פון די ערפאלגען פון דער „הילינער אידעע" האט זיך אנב אורחא ארייגגעוואָרפען א וואָרט:

— די ארבייטער שטעהען ווייט פון באיקאט...

נאר נארנישט. מען האט ווייטער געטומעלט, מען האט שטארקער גע־טראמפעטערט און וויעדער האט זיך דערהערט א זיפץ:

— די דיענסטען נעהען אין יודישע געוועלבלעך...

און די „דווא גראשע" איז ארויס מיט מוסר נעגען די מאראמען, מיט שטראף־רעד נעגען די דיענסטען.

און ווידער איז אויעק א צייט און מען האט געגומען רעש'ן וועגען נייע „נצחונות" און ווידער האט זיך דער־הערט א שטילער בת קול:

— די פויערים קויפען אלץ ביי יודען...

און די „דווא גראשע" איז אנגעפא־לען אויף די פויערים, אויף זייער שוא־כען פאטריאטיזם, זיי געזידעלט און נעהעצט און—נארנישט.

אזוי זענען מיר ביכלעכוויז געוואָרען געוואָרען פון די „דווא גראשע"־ליט גיפא, אז עס איז כלל נישט אזוי הייס־ליך אין זייער לאגער, אז די „נצחונות" ז־נען שטארק איבערגעפעפערט, גוזמא־דיג, לינגעריש...

און וואס ווייטער איז מען אלץ מעהר סידות פון חרר געוואָרען געוואָרען.

ביז די „דווא גראשע" האט איצט אויסגעזאגט אלץ, אז אויך—

— די פרויען זענען אונטריי גע־וואָרען...

די פוילישע פרויען זענען דורך די באיקאטיסטען די גאנצע צייט ארויס־שטעלט געוואָרען אלס מוסטער פון פאטריאטיזם. אלס די הייסעסטע, פייער־דיגסטע פערשפרייטערקעס פון דער באיקאט־„אידעע".

און ווירקליך, זיי האבען די ערשטע צייט זיך ארויסגעוויזען אלס „בראוו" סאלדאטען אין דער באיקאטיסטישער ארמעע; זיי האבען אנטיסעמיטישע פערזאמלונגען געמאכט; באיקאטיסטישע לאזונגען אין גאס געוואָרפען; נעטומעלט מיט פאטריאטיזם, מיט אנטיסעמיטיזם, מיט באיקאט...

און די „דווא גראשע"־ליט האבען גליקליכע און צופרידענע זייערע אויגען אויף דער „עכט־פוילישער" פרוי אויפגעהויבען מיט שטאלץ געטענה'ט:

— די פוילישע פרוי וועט אונז ראטעווען...

און פלוצלונג—אזא ענטדעקונג, אזא אינבעראשונג:

— די פרויען זענען אונטריי גע־וואָרען...

און די „דווא גראשע" רופט די מענער, אז זיי זאלען אכטונג געבען אויף זייערע אונטריי פרויען, וועלכע געהען אלץ קויפען אין יודישע גע־וועלבער...

אזוי הייסט עס, זענען שוין די פרויען אויך אונטריי געוואָרען דעם באיקאט?

דער זענען איהם אזוי ארום יא טריי?

פויערים נישט; דיענסטען אויך נישט;

ארבייטער אודאי און אודאי נישט און איצט די פרויען אויך נישט—ווער שע רען?

נעבעך, א ביטערער רחמנות אויף אונזערע באיקאטיסטען; זייער לעצטע האפנונג האט געפלאצט—

— די פרויען זענען אפילו זיי אונ־טריי געוואָרען...

לאזאר י.

א טראגעדיע צוליעב דער אכזריות פון א משומד.

(פון אונזער קיעווער קאָרעספאָנדענט).

אין קיעוו איז די טעג, ווי מיר האָ־בען שוין מיטגעטיילט, פארגעקומען א שרעקליכע טראגעדיע פון א יודישען בעל מלאכה, וועלכער האט געמאכט א סוף צו זיין לעבען צוליעב דער אכזריות פון א משומד.

די איינצעלהייטען פון דער דאזיגער טראגעדיע, וועלכע האט אויפגערודערט גאנץ קיעוו זענען פאלגענדע:

אין קיעוו האט די לעצטע יאהרען אנגעהויבען שפיעלען א גרויסע ראלע דער געוועזענער דאמען־שניידער און איצטיגער רייכער הויז־בעזיצער און אינהאבער פון גרעסטען קינעמאָ־גראף, א. שאנצער.

דער דאזיגער שאנצער, וועלכער איז מיט א 5—6 יאהר צוריק נאך געווען א פשוטער יודישער שניידער, וואס האט פערדיענט זעהר גוט און נעטמען אויך מאכען זייטיגע געשעפטען, איז די לעצטע יאהרען שטארק רייך געוואָרען, זיך געקויפט צוויי גרויסע הייזער אין סאמע צענטער פון סטאדט און אויס־געבויט דעם עלעגאנטעסטען קינעמא־מאגראף אין קיעוו.

כדי צו שטייגען העכער און צו דער־גרייכען אויך כבוד האט זיך שאנצער אבגעשמד'ט און אזוי ארום געהאפט צו פערווירקליכען זיין „אידעאל" און ארייגצוקומען אין די העכערע געזעל־שאפט.

ער האט אבער אין זיין געשעפטען געמוזט אנקומען צו יודען און האט זיך אזוי לייכט אויך נישט געקאכט בע־פרייען פון זיינע שניידערשע מאנ־שיש־ער אברהם ריזקין.

דער דאזיגער יודישער טישלער האט זיך לעצטענס פערפליכטעט צוצושטע־לען שאנצער'ן פעסטער־ראהמען פאר 255 רובל און ווען ער האט די ארבייט צוגעשטעלט, האט עס שאנצער'ן נישט געפאלען און ער האט אלץ געזוכט אויס־געפונען אין יודישע געווערבע.

ריזקין, וועלכער האט אויף דער דא־זיגער ארבייט זיך ארייגגעטהון אין חובות און זיך פערשפכנ'ט האט זיך געפונען אין א פערצווייפעלטער לאגע און האָ־פענונג, אז שאנצער וועט איהם פארם נישט לאזען אזוי לייכט, איז דער אומ־גליקליכער געוואָהר געוואָרען, אז שאנ־צער איז זיך רוהיג אוועקגעפאהרען קיין אויסלאנד, פערארדענרט, ריזקין פאר דער ארבייט קיין נראשען נישט צו געבען.

ריזקין האט עס נישט געקאנט ארי־בערטראגען און זיך אויפגעהאנגען...

הען שאנצער איז דערפון געוואָרען, האט ער פעראָרדענט די ראהמען צו פערנוצען, נאר קיין געלד נישט אויסצוצאָהלען.

די טעג איז שאנצער געקומען צו פאָהרען קיין קיעוו און די אלמנה, וועכע איז געבליבען אהן שום מיט־לען צום לעבען מיט 4 קלייגע קינדער, איז אויעק צו שאנצער'ן איינמאהנען דאס גילד פאר די ראהמען. ווען זי איז ארויף אויפ'ן הויף, האט שאנצער זי גענומען ווידען און געהייסען די סטרוזשעס זי ארויסוואַרפען. זי האט זיך פון זייערע הענד ארויסגעריסען און אויסשרייענדיג:

— מערדער! דו האסט מיין מאן ערמארדעט און איצט ווילסט מיך און מיינע קינדער פערהונגערן—איז די אומגליקליכע אלמנה געפאלען אין חלשות.

די פערחלש'טע האט מען אבגעטיי־מערט און ראן אבגעפיהרט אין אי־טשאסטאק. וואו מען האט געמאכט א פראָטאָקאָל אין נגען שאנצער'ן ווערט פערפיהרט א פראָצעס.

אין קיעוו האט דער פאקט ארויס־גערופען א שטארקע אויפרעגונג צווישען דער בעפעלקערונג.

קיעוו. י. גוטלין.

דין געבורט פון א נייעם פרינץ נאפאלעאן.

פרישעל (ספ.) דורך דער ידיעה פון דער געבורט פון א נייעם פרינץ נאפאלעאן הערשט אין דעם לאגער פון די באנאפארטיסטען א שטארקע פרייד. זיי רעכטען אב תפילות און מאכען גרויסע בעלער צוליעב דער שמחה.

דער נייער פרינץ איז א עוקל פון דער פרינצעסען קלעמענטינע נאפאלעאן, א טאכטער פון פערשטארבענעם קעניג פון בעלגיען לעאפאלד, וועלכע האט געהייראט מיט דעם פרינץ וויקטאר נאפאלעאן אין יאהר 1910.

קופאן № 11

יעדער לעזער, וואס שטעלט צו אונזערע 10 קופאנען בעקומט יעדע 2 וואכען א באנד

יודישע געשיכטע

(פון פראָפעסאָר גרעץ)

אלס פרעמיע פון „לאדזער טאגעבלאט" אנשטאט פאר 80 קאפ.

נור פאר 20 קאפ א באנד.

די געשיכטע וועט ענטהאלטען 12 שטארקע בענדער אנ'ערך פון 2000 דרוק־זייטען.

וועלט־נייעס.

דער קייזער ווילהעלם אלס פארמער.

עס איז נאך תזעניב בעהאלטט דער פאקט, אז דער קייזער ווילהעלם איז זיין 1912 פארם־בעזיצער אין דייטשיש דרום־מערי־אפריקא, דער קייזער האט דארט 2 פארמען דיקדאָרן און קאפיס, ביידע געפינען זיך אין נאמאלאנד, דעקדאָרן האט 15,556 העקטאר און קאפעס—9984 העקטאר, דער קייזער האט ווי אבגעקויפט פון דעם בויר קראבענהאפט פאר 96,000 מארק צו 4 מארק א העקטאר. דער בויר קראבענהאפט איז געוואָרען גע־פאנגען פון אנ'אנדערען בויר העגדריק ווימבא', וועלכער האט איהם פערשקלאפט און איהם אפט געשלאגען ק. האט דער'אנגט אין בע־ריכט וועגען זיין פרינציפיאל און דאס גערוכט האט ארויסגעטראגען זיין אנדענק, אז דער בויר ק. וואל בעקומען פון זיין פרינציפיאל אויף פיעל לאנד ווייניר ער וועט קאנע אויסגע־נעהן צו אויספאהרען אין פערלויף פון 4 טעג. ק. האט גענומען 10 פערד און סיי־נענומען מיט זיך. נעראום דיך נאלאפ אויף איין פערד האט ער עס צוגעבונדען צו א בוים און זיך אויפגעזעצט אויף א צווייטעס פערד און איז יא אין פערלויף פון ניער טעג אויסגע־לאפען איבער דעם נאנצען געגענד, און ער איז געוואָרען דער אייגענטימער פון דעם נאנ־נעגד.

איצט האט דעם נייגענד דער דייטשער קייזער. דער נייגענד ווערט בענוצט איבערהויפט צו פיה־צוכט, און די פארטע בליהם וקהר.

* * *

די דיענסט־מיידלאך פון הייגם.

דאס ענגלישע קאסיטעט אויף צו בעשיצען די ארבייטענדע ערוי האט צוזאמען אנ'אפיציעלע אויף זיי האבען נעגעבען צו 5000 מיידלעך אויף זיי האבען נעגעבען ציט, אויב זיי האבען א בעט פאר זיך אליין, אויב זיי האבען פערינען, אויב זיי ווערט נע'עגה'ט איהרט א פרענדין, אז זי זאל אויך ווערען א דיענסט־מיידעל און ענדליך אויף הייגען אופן קאן אויסנעבעטערט ווערען די לאנע פון די דיענסט־מיידלעך. נעמט אלץ האבען נע־ענטפערט. דאס רוב מיידלעך קלאגען זיך דע־רויף, אז די מאדשטען האבען זעהר א קנאה ידיעת אין הערמשאפט אים דערביי קומען פאר צווישען זיי גרויסע מיספערשטענדנישען, וועגען הייראט וועגען זיי אלץ פערצהייטעלט, זיי גלייבען נישט צו האבען נאר דער חתונה א נוט לעבען, ווייל דער מאן וועט אויף זיי קוקען פון אויבען אראב. זיי זענען אויך נישט צופרידען מיט קליינעם נעהאלט, וואס זיי בע־קומען, זיי פראטעסטירען דערויף פאר וואס זיי מוזען שלאפען אין דער קוך. און ביעל בע־קלאגען זיך אויך, אז זיי האבען נישט קיין איינען בעט. פיעל מיידלעך פערלאנגען אויך, אז איין סאל דורך 2 וואכען זאלען זיי הא־בען א פאלשטענדיג פרעמען טאג.

ישראל זאנגוויל וועגען דער יודישער לאגע.

(פון אונזער לאנדאנער קאָרעספאָנדענט).

די געשעהענישע צווישען די יודען אין אפריקא, די סאציאלע און פאָליי־טישע נעשעהענישען, די נאציאנאלע בעוועגונג און די קולטורעלע שטרע־בונגען, האבען די לעצטע צייט שטארק פעראינטערעסירט די עפענטליכע מיינונג אין ענגלאנד. בעזונדערס האט זיך די פרעסע אנגעהויבען אויפמערקזאמער צו נעצעהען צו אלע ערשיינונגען פון יודישען לעבען. לעצטענס האבען די ענגלישע צייטונגען ספעציעל ארויס־נעשיקט זייערע פערטרעטער צו די אנגעזעהענסטע נעלעהרטע און פאָליי־טיקער, אום אויסצופרעגען די הערען זייערע מיינונגען איבער נעוויסע יודישע ענינים.

אין פערטרעטער פון א גרויס־טער ענגלישער צייטונג האט זיך אויך נ'הוענדעט צו דעם בעקאנטען יודיש־ענגלישען שריפטשטעלער און פיהרער פון דער טעריטאריאליס־טישער בעוועגונג, ישראל זאנגוויל, אז ער זאל ארויסזאגען זיין מיינונג וועגען דער יודישער לאגע.

זאנגוויל האט אין זיין געשפרעך בע־ריהרט פערשידענע זייטען פון יודישען לעבען. ער האט זעהר פיעל גערעדט וועגען בילים פראצעס, און האט זיך בעזונדערס אפגעשטעלט אויף דער מאטעריעלער לאגע פון יודען. די קנאה־שנאה פון די קריסטען צו יודען, האט ער געזאגט—איז גראדע צוליעב זייער פינאנסיעלע ערפאלגען זעהר גרויס. ס'איז אמת, אז איינינע יודען האבען נעמאכט גרויסע פערמעגענס און די קריסטליכע לענדער, זיי האבען אבער נעטהון דאס זעלבע, וואס די קריסטליכע עקספלואטאטארס האבען געטהון, זיי זענען נוט ערגער און נוט בעסער פון זיי.

ליידער אבער, בעמערקט זאנגוויל, עקסיסטירט נאך ביי הייגטיגען טאג די זעלבע איינרעדעניש, וויי א טאל אין מיטעל־אלטער, אז דער יודישער קאפיטאליסטען עפעס צו בע־קומען לטובת זייער ראסע... די יודישע קאלאניאל־באנק האט געזאלט נענרינ־דעט ווערען מיט א קאפיטאל פון 20 מיליאָן רובל, ביז איצט איז קוים צוזאמענגענומען געוואָרען א סומע פון עפעס מעהר ווי 250 טויזענד רובל און זאגאר דאס האט מען בעקומען נוט פון אונזערע פינאנסיסטען".

וואנען אסימילאציע זאגט זאנגוויל, אז די יודען אסימילירען זיך שבעלער ווי די קריסטען מיינען... „דער פראג־ציזישער יור איז א גרעסערער פראג־ציז ווי דער פראנצוז אליין און דאס זעלבינע איז אויך מיט די ענגלישע יודען. און א האלענדישער יור, וועלכער איז א ציוניסטישער פיהרער (אזא איינעם קען איך אליין, בעמערקט דערביי זאנגוויל) און איז ערשט ניט לאנג געווען אין פאלעסטינא, און ביי אלעם דעם איז ער דורך און דורך א האלענדער ליט זיינע נעראנקען און אנשויאונגען, ליט זיין שפראך און זיינע זיטען...

„אסטאַרקבטען פיהלט זיך דער ראסען־האס ביי די גרעניצען, האט זאנגוויל ווייטער געזאגט. דארט איז אזוי גוט ווי איך אליין—זאגט ווייטער זאנגוויל—זיינענדיג שטארק טעמיג אין דער ציוניסטישער בעוועגונג האב איך געזעהען, ווי שווער עס איז פון די יודישע קאפיטאליסטען עפעס צו בע־קומען לטובת זייער ראסע... די יודישע קאלאניאל־באנק האט געזאלט נענרינ־דעט ווערען מיט א קאפיטאל פון 20 מיליאָן רובל, ביז איצט איז קוים צוזאמענגענומען געוואָרען א סומע פון עפעס מעהר ווי 250 טויזענד רובל און זאגאר דאס האט מען בעקומען נוט פון אונזערע פינאנסיסטען".

וואנען אסימילאציע זאגט זאנגוויל, אז די יודען אסימילירען זיך שבעלער ווי די קריסטען מיינען... „דער פראג־ציזישער יור איז א גרעסערער פראג־ציז ווי דער פראנצוז אליין און דאס זעלבינע איז אויך מיט די ענגלישע יודען. און א האלענדישער יור, וועלכער איז א ציוניסטישער פיהרער (אזא איינעם קען איך אליין, בעמערקט דערביי זאנגוויל) און איז ערשט ניט לאנג געווען אין פאלעסטינא, און ביי אלעם דעם איז ער דורך און דורך א האלענדער ליט זיינע נעראנקען און אנשויאונגען, ליט זיין שפראך און זיינע זיטען...

„אסטאַרקבטען פיהלט זיך דער ראסען־האס ביי די גרעניצען, האט זאנגוויל ווייטער געזאגט. דארט איז שטענדיג שטארקער די רייבונג צווישען די נאציאנאלע אינסטינקטען און א יודען בעטראכטען אלע פאר א פרעמדען, און דאך פיהלט זיך דער יור אלס מיטגליעד פון דער נאציאן, צווישען וועלכע ער לעבט.

זאנגוויל שליסט זיין געשפרעך מיט פאלגענדע ווערטער:

„דער אנטיסעמיטיזם איז אין יעדען לאנד במעט גלייך, די געשעהענישען אין אויסלס (ענגלאנד) מיט א יאהר צוריק, איז א בעתיי, אז אויך אין ענגלאנד קיינען פאטירען אועלכע פא־נראמען ווי אין אנדערע לענדער איז דער פאל געווען... ווייל אנטיסעמיטישע אינסטינקטען זענען ליידער דא אין אלע לענדער, ווען די ענגלישע רעגירונג זאל וועלען צוגעבען מיט די ענגלישע אנטיסעמיטען און שהארצע מאות, ווי מען טהוט עס אין אנדער לאנד, וואלט אויך ענגלאנד געקענט וויזען וואס זי קאן!"...

דער דאזיגער געשפרעך מיט זאנגוויל'ן וועלכען דער פערטרעטער פון דער ענגלישער צייטונג האט פערעפענטליכט, האט פערשטערקט זיך, אנגעמאכט א שטארקען רושם צוליעב דעם, וואס זאנגוויל זאגט זיך אזוי שארף און קרי־טיש ארויס וועגען ענגלאנד און דער ענגלישער רעגירונג. די צייטונגען האבען שטענדיג שטארקער די רייבונג צווישען די נאציאנאלע אינסטינקטען און א יודען בעטראכטען אלע פאר א פרעמדען, און דאך פיהלט זיך דער יור אלס מיטגליעד פון דער נאציאן, צווישען וועלכע ער לעבט.

דער קארעספאנדענט פון „דזשאיש קראניקעל" שרייבט פון פערקט, אז די טערקישע רעגירונג האט ארויסגעגעבען אנ'אפיציעלע מיטטיילונג, אז זי פע־ווערהט יעדע ווייטערע אגיטאציע אין פאלעסטינא סיי פאר סיי געגען דער העברעאישער שפראך.

די רעגירונג ערקלערט, אז עס שטעהט פריי פאר אינסטיטוציעס צו לערנען אין זייערע שולען ווי זיי ווילען, און עלטערען וואס זענען נישט שיקען זייערע קינדער ערגיץ אנדערש לערנען. און דערפאר וועט די רעגירונג יעדע שטע־רונג פון דער אדמונג בעשטראפען לויט'ן געזעץ.

די אנגעזעהענסטע מאכטדאנער, שרייבט דייטער דער קארעספאנדענט—האבען געשיקט א פעמיצע צו דער טערקישער רעגירונג, בעטענדיג, אז העברעאיש זאל נישט זיין די אונטער־ריכט־שפראך אין די ירושלים'ער שולען, ווייל זי וועלען אויף דעם אופן נישט קענען שיקען זייערע קינדער אין די יודישע שולען.

דערביי בעמערקט דער קארעספאנ־דענט, אז די מאכטדאנער האבען קיין רעכט נישט צו מישען זיך אין דער פראגע, ווי ער מיינט, אז די רעגירונגס־מיטטיילונג איז אין אמת געווענדט גע־גען די נישט יודישע עלעמענטען אין פאלעסטינא, וועלכע פרובען איצט כאפ־פען פיש אין מוזטנע וואסער.

אינטערעסאנט איז אבער, וואס די חיפה'ער אראבער זענען דוקא מ הי פאר העברעאיש, ווי פאר וועלכע אנדערע שפראך, וואס איז זיי אלע מאל שווערער צו לערנען ווי העברעאיש.

א גרויסען כבוד האט ווידער בעקו־מען צוגעטיילט דער יודישער געלעהר־טער ד"ר זעלינ בראדעצקי, וועלכער איז בי־ [illegible] מיטט געוואָרען אין בריכטאלער אונ [illegible] מיטט אלס דאצענט, דערביי האט מען פאר אים געמאכט א מערקי־מירדיגע אויסנאהמע, אז שבת און אלע יודישע ימים טובים זאל ער זיין בע־פרייט פון זיין ארבייט.

עס איז בראי צו בעמערקען, אז דאס איז דער ערשטער פאל, אז מען זאל מאכען אזא הנחה פאר א יודישען גע־לעהרטען.

ד. שאיאס.

וואס הערט זיך אין לאדז.

פערשיעדענעס.

(ש) אלס-געהילף-דירעקטאר פון גו-בערנאטארס קאנצעלאריע אין פעטראָ-קאָוו איז בעשטימט געוואָרען ה' קאַרזאָן.

— (ש) אלס בעאמטער פאר בע-זונדערע וויכטיגע ענינים בײַ דער פעט-ראָקאָוער קאזיאנע פאלאטע איז בע-שטימט געוואָרען ה' איליא פאוולענקא.

— (ש) דער פעטראָקאָווער נובער-נאטאָר האָט בעשטעטיגט דעם שטאָדט-בודזשעט פון זגערזשער מאגיסט-אט אויף דעם לויפענדען יאָהר 1914. לויט וועלכען די הכנסה און די היזאות בע-טרעפען א סומע פון 70,814 רובל 70 קאָפ. פון דער סומע איז בעשטימט גע-וואָרען 1,443 רובל 89 קאָפ. אויף אויס-צוהאלטען אין זגערזש שטאָדטישע עלעמענטאר-שולען און נעזעלשאפטליכע אין פילאנטראָפישע אינסטיטוציעס.

— (ש) די לאָדזער אקציען נעזעל-שאפט „מ. א. ווענער", האָט פאר דעם פערגאנגענעם יאָהר געהאט הכנסה 7,338,028 רובל 67 קאָפ. הוצאה 7,220,611 רובל 73 קאָפ. און רײַנעם פערדיענסט 177,416 רובל 94 קאָפ.

— (ג) לויט דער בעשטימונג פון פרעזעס פון פעטריקאָווער אָקרוזשנאָי-סוד מוזען די היענע באנקען פערטײַ-לען די וועקסלען, וואָס נעהען צום פראָטעסט ציווישען אלע לאָדזער רע-יענטען. ביז איצט האָבען די באנק-הײַזער געקענט געבען די פראָטעסטירטע וועקסלע וועמען זײַ האָבען געוואָלט.

— (ג) פאר'ן פריהצײַטיגען טינקע-ווען פון זײַן הויז איז דורכ'ן פעטראָ-קאָווער גובערנאטאָר בעשטראָפט גע-וואָרען מיט 100 רובל דער היזבעזי-צער נוסטאוו פרײַ.

— די שטעדטישע בוי-טעכנישע קאָ-מיסיע. האָט בעקומען א צירקולאר פון דער פעטראָקאָווער גובערנקע-פערוואל-טונג אז לויט דער בעשטימונג פון אונער-מינסטעריום איז בעדײַטענד פערקל-נערט געוואָרען דער גערפאָווע אבטאהל פון די כיטעס אויף בעשטע-טיגען בוי-פלענער.

— (ג) דעם קומענדיגען זונטאָג וועט אין נײַען ענגלישען-זאל (פאָלודניאָוא № 10) פאָרקומען די יעהרליכע פער-זאַמלונג פון די מיטגליעדער פון „שײַ-דער-מיסטער פעראײן" (חברה חיטים). אויף דער פערזאַמלונג דארף אויך גע-בליבען ווערען א נײַע פערוואלטונג, וועלכע זאָל אויבערנעהמען די פיהרונג פון פעראײן.

— (ג) דער לאָדזער מאגיסטראָט האָט דערהאלטען אנ'אײַנלאדונג זיך צו באטייליגען אין די אינדוסטריע אויס-שטעלונגען וואָס הערלין פאָרקומען אין מאסקווא, נישני-נאוואָגאָראָד און ליאָדז. די פראגע צו לאָדז זאָל זיך בע-טייליגען אין די אויסשטעלונגען דארף אנגעשטעלט ווערען אויף דער נאָהענ-דיגער זיצונג אין מאגיסטראָט.

— (ג) מאָרגען וועט אין דער קאנ-צעלאריע פון מאגיסטראָט פאָרקומען א לוטאָטיע וועגען איבערנעהמען אויפ-צוהויען אין פאָרק „קוועלא" א סקלאד. די ליציטאציע צו וועלכער ס'ווערען אלע אן אנ'אויסנאהם צוגעלאָזט וועט זיך אנהויבען פון דער סומע 4168 רובל מיט 22 קאָפ.

— (נ) ס'האָבען בעקומען אויסצײַכ-נונגען פאר זײַער דיענסט: דער גע-הילפס-פריסטאוו פון זעקסטען אוט-שאָסטאָק-סאלאָנינא. די רעווירעוועס פון פערטען אוטשאָסטאָק—קאָפאצינסקי און קאסטילעוו, דער מאגיסטראָטס-בע-אמטער—נאָגטיארסקי און דער געהילפס-סעקרעטאר פון דריטען אוטשאָסטאָק—דאָמבראָווסקי.

— די פאָרלעזונגען פון ה' שרײַבער איבער „די יודען אין שפאניען", וואָס איז פאָרגעקומען שבת אין אָוועגד אין האנדווערקער-קלוב איז אראָב מיט א בעדײַטענדען ערפאָלג.

פון יודישען ארבײַטער-לעבען.

קיין לאָדז איז נעקומען צופאָהרען דער פערטרעטער פון „יק"א", אינוש. פרידמאן, אום צו זאמלען מאטעריאל וועגען דער לאגע פון די יודישע ארבײַטער אין אונזער שטאָדט. דער פער-וואלטער פון ארבײַטס-פערמיטלונגס-ביוראָ, ה' נוספּיים, פאָהרט ארום מיט ה' פרעדמאן איבער די פאבריקען, כדי זיך צו בעקענען אויפ'ן אָרט מיט די ארבײַטס-פערהעלטנישע אין אונזער שטאָדט.

— ווי מען טײַלט אונז מיט פון פעטערבורג, האָט „יק"א" זיך איצט שטארק פעראינטערעסירט מיט דער לאגע פון די יודישע קראַפט-וועבערס און מען ערוואַרטעט, אז עס זאָלען אין ניכען אויך געמאכט ווערען געוויסע שריט אויף צו העלפען די יודישע ארבײַטער אריבערצוגעהן אויף פאבריקען.

— פון יודישען ארבײַטס-פערמיטלונגס-ביוראָ בעט מען אונז מיטצוטײַלען, אז די יודישע פאבריקאנטען, וואָס דאַרפען ארבײַטער זאָלען זיך עדעס מאָל ווענדען צום פערמיטלונגס-ביוראָ נאָך אזעלכע.

— די פירמע „ברוק, סימאנאָווסקי און קאמפ." בעט אונז מיטצוטײַלען, אז קיין שום שטרײַק איז בײַ זײערע ארבײַטער נישט פאָרגעקומען און די יריעה וועגען דעם האָט קיין שום נדונד נישט.

— ווי מיר דערוויסען זיך, האָט מען אין די וואַרשויער און לאָדזער אסימילאַטאָרישע קרײַזען זיך נענומען אינ-טערעסירען מיט דער לאגע פון די יודישע ארבײַטער און מען פראָיעקטירט זאָגאר אין לאָדז צו גרינדען אנ'אינסטי-טוציע מיט עקאָנאָמישע ציעלען. די אויפטהוער פון דעם זענען זאָגאר מכבים צו ארבײַטען אויף דעם עקאָנאָמישען געביעט האנד אין האנד מיט אנדערע יודישע קרײַזען און אויך מיט די נא-ציאָנאליסטען.

דער טורן-פעסט פון יודישען ספּארט-פעראײן.

(ג) די פאָרבערײטונגען צום גרויסען טורן-פעסט פון „יודישען טורן- און ספּארט-פעראײן", וואָס ווערט דעם קו-מענדיגען זונטאָג פאָרקומען אין גרוי-סען טעאטער זענען שוין במעט אינ-גאנצען פערענדיגט געוואָרען. לויט'ן צונויפגעשטעלטען פראָגראַם וועט דער טורן-פעסט זײַן דער ערשטער אין זײַן ארט.

דאָס פראָגראַם וועט זיך אָנהויבען מיט געזאנג פון „הזמיר"-כאָר, דאַן וועלען אויבער דער ביהנע מארשירען די טורנער און טורנערינען פון היענען „יודישען ספּארט-פעראײן", פון טאָמאַ-שאָווער, זגערזשער, בענדינער און וולאָצלאוועקער יודישע ספּארט-פעראײ-נען. דאָס פיעלזײַטיגע און רײַכע פראָג-ראַם וועט בעשטעהן פון פערשיעדענע איבונגען, און וועלכע ס'וועלען זיך בע-טייליגען די היענע און די געסט וואָס קומען צום ספּארט-פעסט, דערונטער אויך די קינדער-רינגע פון ערשטען יו-דישען טורן- און ספּארט-פעראײן אין טאָמאשאָוו.

צום ספּארט-פעסט זענען אויך אײַ-געלאדען אלע לאדזער דײַטשע און פוילישע ספּארט-פעראײנען. דער אינ-טערעס צום ספּארט-פעסט איז זעהר א גרויסער. און ווי מען קען פאָרזעהן וועט ער האָבען א גראנדיעזען ער-פאָלג.

ס'איז נאָך געבליבען א קלײַנע צאָהל בילעטען צום ספּארט-פעסט. די בילע-טען קען מען בעקומען אין דער קאנ-צעלאריע פון יודישע טורן און ספּארט-פעראײן אויף שרעדניא 46 יעדען אָוועגד פון 7 ביז 11.

ווי ווייט

אונזער פרעמיע האָט פעראינטערע-סירט דעם יודישען לעזער, קען בע-ווײַזען דער פאקט, אז באלד נעכטען נאָך, אין ערשטען טאָג פון איהר פער-טײַלונג, זענען שוין פערגריפען געווא-רען אלע עקזעמפלארען פון ערשטען באנד פון דער יודישער נעשיכטע, וועלכע דאס „לאדזער טאגעבלאט" ניט זײַנע לעזער אלס שפּאָט פיליגע פרעמיע, אום אבער צו קענען צו-שטעלען צײַטליך אלע איבריגע אינ-ערע לעזער דעם געוויינשטען ערשטען באנד, האָבען מיר באלד נעכטען נאָך גענומען דרוקען א צווייטע אויפלאגע פון איהב, וועלכער וועט שוין צוגע-שטעלט ווערען אונזערע לעזער די טעג.

פון פעראײן „מלביש ערומים".

מיטוואָך, ר"ח שבט וועט פאָרקומען די צווייטע בעקלײדונג פון 80 ביז 100 ארימע קינדער דורך דעם פער-אײן „מלביש ערומים". דער דאָזיגער פעראײן האָט זיך געשטעלט זעהר א וויכטיגען און סימפּאטישען ציעל צו בעקלײדען ארימע קינדער, עלענדע, אומגליקליכע יתומים און נויטלײַדענדע קינדער, וואָס געהען ארום אָבגערישען, בארווים און לײַדען נויט און קעלט ווערען דורכ'ן פעראײן בעזאָרגט מיט וואַרימע און אנשטענדיגע קלײַדונג און שוכוואַרג, בעזונדערס בײַ הײַנטיגע גרויסע פרעסט איז זיך פשוט שווער פאָרצושטעלען א גרעסערען וואילטאָט. ווי צו פערזעהען ארימע עלענדע קינ-דער מיט א וואַרים מלביש. די דאָזיגע סימפּאטישע אויפגאבען פאָדערן אָבער זעהר גרויסע סומען און דער פעראײן, וועלכער בעזיצט ניט קײן גרויסע מיט-לען איז נים בכח צופריעדען צושטע-לען די גרויסע ארמעע עלענדע און נויט-לײַדענדע, וואָס ווענדען זיך צום פעראײן נאָך הילף. די פערוואלטונג פון פעראײן ווענדעט זיך דעריבער צו גוטהארציגע מענשען, אז זײַ זאָלען נים פערגעסען א דעם שרעקליכען נורל פון די עלענדע קינדער, וועלכע עס קומט אוים צו לײַדען קעלט, און יע-דער זאָל שטיצען דעם פעראײן מיט וואָס אײנער קאן, מיט נדבות און פער-שיערענע אלטע מלבושים און שוכ-וואַרג א. א. וו. וועלכע ווערען אָנגע-נומען אין פעראײנס-לאָקאל, שרעדניא 2.

פון „מזרחי".

שבת אין אָוועגד האָט ה' ח. ענגעל וועלכער האָט א לענגערע צייט פער-בראכט אין פאלעסטינא אָבגעגעבען אנ'אויספיהרליכען בעריכט אין דער „מזרחי"-שוהל וועגען יודישען לעבע אין ארץ-ישראל און וועגען יודישען ישוב און האָט זיך בעזונדערס אָבגע-שטעלט אויף די קולטורעלע אינסטי-טוציעס, ווי די יודישע נימנאזיע אין יפו אין דער מזרחי'שער שולע „תחכמוני". דער בעריכט איז פון די אָנוועזענדע אויסגענומען געוואָרען מיט צופריע-דענהײַט.

א באהי-קאָנצאַסטראָפע.

(ש) פאָרנעסטערן, שבת פאָרנאכט איז אויף דער כמאנציע לאזן, וואַרשא-ווער באהי-ליניע, פאר געקומען צו-ליעב א אונפּוואוסטער סיבה א קאַט א-סטראָפע מיט צוויי משא-צוגען.

פון דעם שטארקען צוזאמענשטויס זענען 7 כשא-וואגאנען צושטעטערט געוואָרען אויף שטיקלאך און אײַן אײַל-שטיערער, וועלכער האָט זיך געפונען אינוועניג אין זײַן בודקע צוזישען די צישטעטערטע וואגאָנען, איז פערוואונ-דעט געוואָרען.

די באהי-פערבינדונג איז אויף א גע-וויסע צײַט אָפּגעשטעלט געוואָרען, ביז מען האָט די ליניע רײַן געמאכט.

פון דער פראווינץ און דער סביבה.

(פון אונזערע ספּעציעלע קערעספּאָנדענטען.)

זדונסקא-וואליא.

א שטרײַק פון פלוש-וועבער.

מיט א צײַט צירוק האָבען די היענע פלוש-וועבער נאָך א שטרײַק, וועלכער האָט נעדויערט עטליכע טעג. אָפּגעמאכט מיט דעם חוענען לוועראנט ה' זלמן סענדעל חעלמאָ, פון דער לאָדזער פלוש-פירמע ה' באריך, דעם ארבײַטס-לוין אויף א יאָהר. זײַ זענען דורכגעקומען מיט 16 קאָפ פער ארשין. דאָס האָט אָבער לאנג נושט אָנגע-האלטען אין דער לוועראנט האָט אָנגע-נומען דעם לוין אויף 13 קאָפ פער ארשין. און עטליכע מאָנען ארום האָט ער ציווסען נעטהון דו וועבער, אז אזוי מו ס'איז פאר-הען א לוועראנט, וועלכער פערלאנגט פון אוהם נושט מעהר מו 11 קאָפ פער ארשין ארבײַטס-לוין, לעגט ער זיך פאר צו ארבײַ-טען פאר דעם לוין. דו וועבער ווערער בערעכענדיג, אז מיט אזא לוין וועלען זיך נושט מעהר קענען פערדיענען מו 2 ר' מיט 50 קאָפ. א הײַך האָבען זיך זיך בע-שלאָסען צו הערען דו ארבײַט. אזוי האָ-בען נעהאָרען דו ארבײַט 125 וועבער, און צוזאמענהאנג מיט דעם איז דא א הער ארבײַטס-פיסקאל דער נאָסשאלנוק פאָוויאטאָווא פון שעראדז, נאָר איז דער לעצטער וועט דא עפּיס קאָנען אויפטהון אוז א גרויסער סכּק, ווײַל בײַדע צדדים האלטען זיך פעסט בײַ דאָס זײַערונג, דער שטרײַק דויערט שוין אריבער דרײַ וואָכען.

נעכאָפּט די באנדיטען פון שעפּ'ס קאנטאָר.

פון לאָדז איז דא צום חוענען פאָליצײַ-מײַסטער אָנגעקומען א ידיעה דורכ'ן טעלע-פאָן, אז ס'איז דער לאָדזער נעהײַם-פאָליצײַ נעלונגען צו באפען די באנדיטען, וועלכע זענען מיט 4 וואָכען צורוק אָנגעפאלען און קאנטאָר פון דער פירמע ל. שעפּס אין קאָסמ. און דזונסקא-וואָליא אין צוגענומען 15 הונדערט רובל.

A. A.

פאבריאניץ.

אַ רעוויזיע אין א יודישער קאַסע.

אחונע פעריאָדען האָבען פערשפּריט אונער דער שטארט פיזזוויזיע קלאנען, אז אין דער יודישער לעה- און שפּאר-קאַסע זענען פאָרגעקומען פערשוועד-ענען. דער ציעל פון די דאָזיגע פעריאָדען איז אין נעהען צו שטערען דער קאַסע און אוהר ענטוק-לונג, ביז צו מאַכען א סוף פון די קלאגען, האָט דער אין דו פערוואלטונג אויפגעשטעלט דעם אונטערשיעד אָרד-נונג. און פראָטאָקאָל האָט ער נעשריעבען, אז דו אלע קלאגען האָבען קײן שום יסוד נושט אין זײַ ווערען פערשפּריט סיס'ן צוטק צו שאדען א וויכטיגע אינסטיטוציע.

די קאַסע צוחלט שוין 912 מיטגליעדער אין האָט אין פאָרגען יאָהר ארויסגעגעבען חלואות אויף א סיסע פון 115,350 רובל. פאָיגע זענען אײַנגעצאָהלט געוואָרען אויף א סיסע פון 16,154 ר' און וועלכען זיך נען ארײַנגעטראָגען געוואָרען 945.119 ר.

אזארקאָח.

אין אָנוועזענהײַט פון דו ראשי הקהל סיט דו לאָנזיקעס אז אין הוענען סאָגי-מסראָט פאָרגעקומען דו צוויטשעלונג פון שיל-עטאָט (שקילינע) פאר דער יודישער בעפעלקערונג, אין אזוי ווי דו נײַע שטאָדט-שולע אז פערגעסערט ווערען אויבער דעם זענען דו חוצאות אויך סעהר וו ביז איצט, אז דער עטאָט אויך געהעלערט געוואָרען. בוי א הער האָט דער יודישער עטאָט בעטראָפען 1077 רובל, איצט אָבער אז ער געהעלערט געוואָרען אויף 2100 ר.

— זײַט א לענער צײַט אז געוען פאָליצײַ-מײַסטער אנגעקומען א ידיעה דורכ'ן טעלע-פאָן, אז ס'איז דער לאָדזער געהײַם-פאָליצײַ נעלונגען צו באפען דו באנדיטען, וועלכע זענען מיט 4 וואָכען צורוק אָנגעפאלען און קאנטאָר פון דער פירמע ל. שעפּס אין קאָסמ. און דזונסקא-וואָליא אין צוגענומען 15 הונדערט רובל.

A. A.

פאבריאניץ.

אַ רעוויזיע אין א יודישער קאַסע.

אחונע פעריאָדען האָבען פערשפּריט אונער דער שטארט פיזזוויזיע קלאנען, אז אין דער יודישער לעה- און שפּאר-קאַסע זענען פאָרגעקומען פערשוועד-ענען. דער ציעל פון די דאָזיגע פעריאָדען איז צו שטערען דער קאַסע און אוהר ענטוק-לונג, ביז צו מאַכען א סוף פון די קלאגען, האָט דער פערוואלטונג אויפגעשטעלט א גרעסערען ווילטאָם. ווי צו פערזעהען ארימע עלענדע קינ-דער מיט א וואַרים מלבוש. די דאָזיגע סימפּאטישע אויפגאבען פאָדערן אָבער זעהר גרויסע סומען און דער פעראײן, וועלכער בעזיצט ניט קײן גרויסע מיט-לען איז נים בכח צופריעדען צושטע-לען די גרויסע ארמעע עלענדע און נויט-לײַדענדע, וואָס ווענדען זיך צום פעראײן נאָך הילף. די פערוואלטונג פון פעראײן ווענדעט זיך דעריבער צו גוטהארציגע מענשען, אז זײַ זאָלען נים פערגעסען א דעם שרעקליכען נורל פון די עלענדע קינדער, וועלכע עס קומט אוים צו לײַדען קעלט, און יע-דער זאָל שטיצען דעם פעראײן מיט וואָס אײנער קאן, מיט נדבות און פער-שיערענע אלטע מלבושים און שוכ-וואַרג א. א. וו. וועלכע ווערען אָנגע-נומען אין פעראײנס-לאָקאל, שרעדניא 2.

פון „מזרחי".

שבת אין אָוועגד האָט ה' ח. ענגעל וועלכער האָט א לענגערע צייט פער-בראכט אין פאלעסטינא אָבגעגעבען אנ'אויספיהרליכען בעריכט אין דער „מזרחי"-שוהל וועגען יודישען לעבע אין ארץ-ישראל און וועגען יודישען ישוב און האָט זיך בעזונדערס אָבגע-שטעלט אויף די קולטורעלע אינסטי-טוציעס, ווי די יודישע נימנאזיע אין יפו אין דער מזרחי'שער שולע „תחכמוני". דער בעריכט איז פון די אָנוועזענדע אויסגענומען געוואָרען מיט צופריע-דענהײַט.

אַ באהי-קאָנצאַסטראָפע.

(ש) פאָרנעסטערן, שבת פאָרנאכט איז אויף דער כמאנציע לאזן, וואַרשא-ווער באהי-ליניע, פאר געקומען צו-ליעב א אונפּוואוסטער סיבה א קאַט א-סטראָפע מיט צוויי משא-צוגען.

פון דעם שטארקען צוזאמענשטויס זענען 7 כשא-וואגאנען צושטעטערט געוואָרען אויף שטיקלאך און אײַן אײַל-שטיערער, וועלכער האָט זיך געפונען אינוועניג אין זײַן בודקע צוזישען די צישטעטערטע וואגאָנען, איז פערוואונ-דעט געוואָרען.

די באהי-פערבינדונג איז אויף א גע-וויסע צײַט אָפּגעשטעלט געוואָרען, ביז מען האָט די ליניע רײַן געמאכט.

פון דער פראווינץ און דער סביבה.

(פון אונזערע ספּעציעלע קערעספּאָנדענטען.)

זדונסקא-וואליא.

אַ שטרײַק פון פלוש-וועבער.

מיט א צײַט צירוק האָבען די היענע פלוש-וועבער נאָך א שטרײַק, וועלכער האָט נעדויערט עטליכע טעג. אָפּגעמאכט מיט דעם חוענען לוועראנט ה' זלמן סענדעל חעלמאָ, פון דער לאָדזער פלוש-פירמע ה' באריך, דעם ארבײַטס-לוין אויף א יאָהר. זײַ זענען דורכגעקומען מיט 16 קאָפ פער ארשין. דאָס האָט אָבער לאנג נושט אָנגע-האלטען אין דער לוועראנט האָט אָנגע-נומען דעם לוין אויף 13 קאָפ פער ארשין.

פון יודישען ארבײַטער-לעבען.

קיין לאָדז איז נעקומען צופאָהרען דער פערטרעטער פון „יק"א", אינוש. פרידמאן, אום צו זאמלען מאטעריאל וועגען דער לאגע פון די יודישע ארבײַטער אין אונזער שטאָדט. דער פער-וואלטער פון ארבײַטס-פערמיטלונגס-ביוראָ, ה' נוספּיים, פאָהרט ארום מיט ה' פרעדמאן איבער די פאבריקען, כדי זיך צו בעקענען אויפ'ן אָרט מיט די ארבײַטס-פערהעלטנישע אין אונזער שטאָדט.

— ווי מען טײַלט אונז מיט פון פעטערבורג, האָט „יק"א" זיך איצט שטארק פעראינטערעסירט מיט דער לאגע פון די יודישע קראַפט-וועבערס און מען ערוואַרטעט, אז עס זאָלען אין ניכען אויך געמאכט ווערען געוויסע שריט אויף צו העלפען די יודישע ארבײַטער אריבערצוגעהן אויף פאבריקען.

— פון יודישען ארבײַטס-פערמיטלונגס-ביוראָ בעט מען אונז מיטצוטײַלען, אז די יודישע פאבריקאנטען, וואָס דאַרפען ארבײַטער זאָלען זיך עדעס מאָל ווענדען צום פערמיטלונגס-ביוראָ נאָך אזעלכע.

— די פירמע „ברוק, סימאנאָווסקי און קאמפ." בעט אונז מיטצוטײַלען, אז קיין שום שטרײַק איז בײַ זײערע ארבײַטער נישט פאָרגעקומען און די יריעה וועגען דעם האָט קיין שום נדונד נישט.

— ווי מיר דערוויסען זיך, האָט מען אין די וואַרשויער און לאָדזער אסימילאַטאָרישע קרײַזען זיך נענומען אינ-טערעסירען מיט דער לאגע פון די יודישע ארבײַטער און מען פראָיעקטירט זאָגאר אין לאָדז צו גרינדען אנ'אינסטי-טוציע מיט עקאָנאָמישע ציעלען. די אויפטהוער פון דעם זענען זאָגאר מכבים צו ארבײַטען אויף דעם עקאָנאָמישען געביעט האנד אין האנד מיט אנדערע יודישע קרײַזען און אויך מיט די נא-ציאָנאליסטען.

דער טורן-פעסט פון יודישען ספּארט-פעראײן.

(ג) די פאָרבערײטונגען צום גרויסען טורן-פעסט פון „יודישען טורן- און ספּארט-פעראײן", וואָס ווערט דעם קו-מענדיגען זונטאָג פאָרקומען אין גרוי-סען טעאטער זענען שוין במעט אינ-גאנצען פערענדיגט געוואָרען. לויט'ן צונויפגעשטעלטען פראָגראַם וועט דער טורן-פעסט זײַן דער ערשטער אין זײַן ארט.

דאָס פראָגראַם וועט זיך אָנהויבען מיט געזאנג פון „הזמיר"-כאָר, דאַן וועלען אויבער דער ביהנע מארשירען

וואס הערט זיך אין לאדז.

פערשיעדענעס.

(ש) אלס-געהילף-דירעקטאר פון גו-בערנאטארס קאנצעלאריע אין פעטראָ-קאָוו איז בעשטימט געוואָרען ה' קאַרזאָן.

— (ש) אלס בעאמטער פאר בע-זונדערע וויכטיגע ענינים בײַ דער פעט-ראָקאָוער קאזיאנע פאלאטע איז בע-שטימט געוואָרען ה' איליא פאוולענקא.

— (ש) דער פעטראָקאָווער נובער-נאטאָר האָט בעשטעטיגט דעם שטאָדט-בודזשעט פון זגערזשער מאגיסט-אט אויף דעם לויפענדען יאָהר 1914. לויט וועלכען די הכנסה און די היזאות בע-טרעפען א סומע פון 70,814 רובל 70 קאָפ. פון דער סומע איז בעשטימט גע-וואָרען 1,443 רובל 89 קאָפ. אויף אויס-צוהאלטען אין זגערזש שטאָדטישע עלעמענטאר-שולען און נעזעלשאפטליכע אין פילאנטראָפישע אינסטיטוציעס.

— (ש) די לאָדזער אקציען נעזעל-שאפט „מ. א. ווענער", האָט פאר דעם פערגאנגענעם יאָהר געהאט הכנסה 7,338,028 רובל 67 קאָפ. הוצאה 7,220,611 רובל 73 קאָפ. און רײַנעם פערדיענסט 177,416 רובל 94 קאָפ.

— (ג) לויט דער בעשטימונג פון פרעזעס פון פעטריקאָווער אָקרוזשנאָי-סוד מוזען די היענע באנקען פערטײַ-לען די וועקסלען, וואָס נעהען צום פראָטעסט ציווישען אלע לאָדזער רע-יענטען. ביז איצט האָבען די באנק-הײַזער געקענט געבען די פראָטעסטירטע וועקסלע וועמען זײַ האָבען געוואָלט.

— (ג) פאר'ן פריהצײַטיגען טינקע-ווען פון זײַן הויז איז דורכ'ן פעטראָ-קאָווער גובערנאטאָר בעשטראָפט גע-וואָרען מיט 100 רובל דער היזבעזי-צער נוסטאוו פרײַ.

— די שטעדטישע בוי-טעכנישע קאָ-מיסיע. האָט בעקומען א צירקולאר פון דער פעטראָקאָווער גובערנקע-פערוואל-טונג אז לויט דער בעשטימונג פון אונער-מינסטעריום איז בעדײַטענד פערקל-נערט געוואָרען דער גערפאָווע אבטאהל פון די כיטעס אויף בעשטע-טיגען בוי-פלענער.

— (ג) דעם קומענדיגען זונטאָג וועט אין נײַען ענגלישען-זאל (פאָלודניאָוא № 10) פאָרקומען די יעהרליכע פער-זאַמלונג פון די מיטגליעדער פון „שײַ-דער-מיסטער פעראײן" (חברה חיטים). אויף דער פערזאַמלונג דארף אויך גע-בליבען ווערען א נײַע פערוואלטונג, וועלכע זאָל אויבערנעהמען די פיהרונג פון פעראײן.

— (ג) דער לאָדזער מאגיסטראָט האָט דערהאלטען אנ'אײַנלאדונג זיך צו באטייליגען אין די אינדוסטריע אויס-שטעלונגען וואָס הערלין פאָרקומען אין מאסקווא, נישני-נאוואָגאָראָד און ליאָדז. די פראגע צו לאָדז זאָל זיך בע-טייליגען אין די אויסשטעלונגען דארף אנגעשטעלט ווערען אויף דער נאָהענ-דיגער זיצונג אין מאגיסטראָט.

— (ג) מאָרגען וועט אין דער קאנ-צעלאריע פון מאגיסטראָט פאָרקומען א לוטאָטיע וועגען איבערנעהמען אויפ-צוהויען אין פאָרק „קוועלא" א סקלאד. די ליציטאציע צו וועלכער ס'ווערען אלע אן אנ'אויסנאהם צוגעלאָזט וועט זיך אנהויבען פון דער סומע 4168 רובל מיט 22 קאָפ.

צו אונזערע לעזער.

מיר ערקלערען אונזערע געהרטע לעזער, אז צוליעב דער גטוואַלדיגער נאָכפראגע נאָך אונזער פרעמיע „די יודישע גשיכטע" פון פראָפעסאָר גרעץ, האָט נעכטען נאָך באלד אין ערשטען טאָג פון דער פערטיילונג, פערפעהלט דער ערשטער באנד פון אונזער אויפלאגע. כדי ניט אויפצוהאלטען אלע אונזערע איבריגע לעזער מיט דער פערטיילונג פון אונזער פרעמיע, האָבען מיר באלד געגומען דרוקען **א צווייטע אויפלאגע**, וועלכע מיד וועלען שוין קענען צושטעלען די טעג יעדען איינציגען וואָס ווערט ברענגען 10 קופּאָנס פון „לאָדזער טאגעבלאט".

אדמיניסטראציע פון

„לאָדזער טאגעבלאט".

גרויסעס טהעאטער

דיר. י. זאנדבערג.

מעלאדראמא פון מר' קעסטן

„די ענדע פון ליעבע"

בילעטען בײַ זעהר בילינע פרײזען בעקומט מען הײַנט ביז 5 א ווײַנער פאָרמאָ. בײַ ה' ליפּיצרמאן, דויזינע 2, נאָך 5 א ווײַנער נאָכמ. נור אין דער קאַסע פונ'ם טה עאטער.

אנאנס! די טעג הו-רט אויפגעהיבט צום 1-טען מאָל שעקספּיר'ס

„אמעללא"

מיט אונזער ליעבען נאסט דעם גרויסען קינסטלער

מר. מאריסס וואכסמאן אלס „אמעלא".

עס ווערט אויך פאָרגעשטעלט דעם אויפהיהרען אסיפ רימאָווים **דער אייביגער וואנדערער.**

אנאנס! מיטוואָך דעם 15/28 יאנואר **אנאנס!**

גרויסער בענעפיס

און **עהרען-אוועגד**

פון בעוואוסטען און בעליעבטען כאראקטער-שוישפּיעלער

וואלה זילבערבערג

ס'ווערט אויפגעהיבט צום ערשטען מאָל אין רוסלאנד דאָס גרעסטע מיסטערווערק פון פאָ-פולערען שרײַבער ריכארד פאָסס איבערזעצט פון ה. זילבערבערג

דניאל דניאלי

די טראגעדיע פון אמשומד.

בעמערקונג: דאָס מײַסטערווערק דניאל דניאלי ווערט רעזשיסירט פונ'ם ענגליש-ען פאר מר' מאָרים וואקסמאן.

צום שלוס **אגרויסער דיווערטיסמענט און „מאנגיא".**

בעמערקונג: יעדער אײַנציגער וואָס קויפט א בילעט בעקומט **זיבען פאזען** פונ'ם ביליעטיראט צום אנדענקען. ביליעטן צו בעקומען אין קאַסע פון גרויסען טהעאטער.

„שולמית"

טעאטער „סקאלא"

דירעקציאן
י. אדלער, ה. סעראצקי

היינט מאנטאג, דעם נעשענקלט ווערען די בעליעבטע היסטאָרישע אָפּזעצע

„אטעללא"

עס הייבט נעשפּילט ווערען שעקספּירס טראגעדיע

דר ליפּמאן

מיטוואך דען 28 (15) יאנואר הייבט פארקויפן דער בעגעפּיס פון טאלענטפולען שויספּילער

הויפּט-ראלען: אטעללא—ה' אדלער, יאגאָ—ה' ליפּמאן, דעזדעמאָזע—פר. עמיליע אדלער א. ז. ו.
דירעזשאר י. ווינאָקור. דעקאָראטאר בלאָך. געשעפטס-לייטער ס. קופּרינאָוו.

אין 4 אקטען פון נאָלדפאדען.

מיט אונזער נאנצען פּערזאָנאל.

בילעטען יאויף די ערע פארשטעלונגען שוין צו בעקומען בײַ דער קאסע פון טעאטער „סקאלא".

„אדעאן"

היינט מאנטאג צום לעצטען מאל סענסאַציאָנעלעס פראגראם אונטער אנדערע

דער קינזשאל אלס ריכטער

הערפאָרראגענדע דראמא אין 8 מײַלען אויס דער גאָלדענע רוסישע סעריע.

די סופראזשיסטקע

הערליכע אמעריקאנישע קאָמעדיע.

אויסער פראגראם:

4-טע סעריע פאנטאמאס

אויפן דרינגענדען פערלאנג פון פובליקום

דעטעקטיוו

אין 4 גרויסע מײַלען. פארטזעצונג פון דעם גרויסען דעטעקטיוו-ווערק.

1) דער פערשוואונדענער בעאמטער, 2) די בלוטיגע טויער, 3) א אונפערשטענדליכער מאסקאראד, 4) אין די הענד פון אפאשען.

פאפולערע פרייזען. פאפולערע פרייזען.

„כאסינא"

היינט מאנטאג צום לעצטען מאל

גרויסע 3-שטונדיגע פראגראם, וועלכעס עגטהאלט 2 גרויסע דראמען:

דער פרייער פויגעל

ערשיטערנדעס דראמא אין 3 מײַלען אויס דער „רוסישער סעריע" מיט דער בעחאוסטער „טשערנאיא" אין דער הויפּט-ראלע.

דער קרבן פון ליעבע

פראנצויזישע קאָמעדיע מיט „מאריע" דער ליעבלינג פון פובליקום אין דער הויפּט-ראלע.

אויסער פראגראם: **אונטער דעם שלייער פון נאר**

ריזיגע דראמא אין אויסזיכרונג פון די בעסטע „ציגעס"-ארטיסטען. פון דעם צירק-לעבען.

צוזאמענשטויס פון אברענענדען צוג מיט אנ'אוטאמאביל.

פאפולערע פרייזען. אנערקענט אלס די בעסטע מוזיק פון שטאדט.

„אדעאן"

דער פרייער פויגעל

דער קרבן פון ליעבע

גרויסער קאנצערט-זאל

18 דזיעלנא 18

פרייטאג, ד. 17/30 יאנואר וועט פארקומען

אגראנדיעזער פאלקסטימליכער אוועגד

מיט א זעלטענעם מוזיקאליש-הומאריסטישען פראגראם.

אין אוועגד וועלען זיך פעטיליגען: דער בעוואוסטער און בעליעבטער יודישער פאלקס-שרייבער

מ. ספּעקטאר

דער בעריהמטער טער הומאריסט

ז. ווענדראף,

דער מאלענטפולער פּיליקס-זינגער

מ. היפּנים („ספּינכס")

און די בעריהמטע זינגערין פון פאלקסליעדער

פרוי ריקווער,

בילעטען קאן מען שוין בעקומען אין בוכהאנדלונג „בצלאל" (ציגענעל נאס 37).

5073

גלאביין

אין דאס בעסטע שוה-פאסטע

אויף דער וועלט, ערהאלט די שוהע שעהי אי דויערהאפט.

1974

גלאביין

אין עכט נור מיט א נאָלדענעם באנדעראָל און אויפשריפט

מ. קרעל.

מעבעל-אייניריכטונגען

טויעסטע און מערענסטע סטילע, אויס פיינסטען טראָקענסטעם האָלץ אין גרויסען אויסוואהל, עמפּעהלט די זיך 35 יאהרען עקזיסטירענדע מעבעל-פירמא

מ. טערבעלטויב, זאוואדזקא № 5

נאראנטירטע פיר טיינע ארבייט. — בעזיצע קיינע פיליאלען. —

צירק דעראדאנס

דער בעוואוסטער אויף טארגאוויי רינעק

היינט מאנטאג 28-טער טאג פון גרויסען אינטערנאציאָנאלען

פראנצויזישען רינגקאמפּף

ה יינ ט קעמפּפען 4 פּאר: 1) ענטשיידונגס-קאמפּף—אכ-יונג זשאן פויל אבס—סאוא ראיקאוויטש. 2) ענטשיידונגס-קאמפּף טורזשיק—ווילדמאן, 3) ענטשיידונגס-קאמפּף פאנאיוו—אורס. 4) טאם דזשאנסאן—וועגעק, אנפאנג פון רינגקאמפּף פינקטלך 10 אוהר אבענדס.

דער צירק ווערט בעהייצט.

„מאנגא"

עס זינד אין דען בעוואוסטען דאמען-אטעליער

„Mona-Lisa"

לאדז, זאוואדזקא 40

אנגעקאמען די לעצטע נייהייטען דער טאגנא-מאדע און דערוך ווערדען דארט די פיינסטען דאמען-גארדעראבען פערפער טיגט.

א. קארטאווסקי

לאדז, קאנסטאנטינער 5,

אינגאנג דורכ'ן לאדען „אויגעניע"

ספּעציאליסט פיר אויסשנידען הינערער-אויגען (אכשניסקעס) און אינגעוואקסענע נעגעל, שטרענג אנטיסעפּטישע און שטערלאזע בעהאנדלונג, פוס-פלעגע מאסאזש, ברילען-סאנינקר און רעדיקר. אויף וואונש בעהאנדלונג אים הויז און אויסער דעם הויז. פיר דאסען בעזאנדערעס וואַרטע-צימער.

שעה: 8—10 אנד 4—7

געטטעע און שום

פערשידענע סארטען צווירנגארנע, ליעפערט

שטרייכגארנשפּינערײַ פיר לאָהן אז פערקויפסגארנע

דוד נייגאלדבערג

שטאדט-קאנטאָר אנדזעיא שטר. 7.

טעלעפאן 1802 און 957.

3 1 3960

מענאזשעריע

פעטריקויער 117

25 און 15 קאָפּ.

מערען דינגסטאג נור איינמאל אין דער וואָך.

און נור יעדען דיענסטאג זענען די פּרקלייגערס אויף א העלפט פיר ערוואכענע 25 קאָפּ. קינדער און שילער 15 קאָפּ.

Dr. D. Fried

ד"ר ד. פריעד

ספּעציאל-ארצט פיר אינערע אונד קינדער-קראנקהייטען וואהנט יעצט ציגענעל-שטר. 45 הויז בארטש. שפּרעכשטונדען פון 9—11 פרים און פון 3—6 נאכמיטאג.

טעלעפאן 11-53.

Dr. P. Grossman

ד"ר. פ. גראזמאן

אינערע און קינדער-קראנקהייטען

פעטריקויער 15, טעל. 21-58

שפּרעכשט. 9—10 פרים און 7—8 נאכם

2144

היילאנשטאלט

פיר

אויגענקראנכיטן

מיט שטענדיגע בעטטן פון

Dr. B. DONCHIN

פעטריקויער 69 טעל. 28-89.

שפּרעכשטונדען אין אפּטהעאריום פון 10—12 אין פון 4—7 נאכמיטאג. עכפּעלונג פון קראנקע פיר אפּרעטירען אויף שטענדיגע בעטן.

פיר ארמע יעדען מאנטאג פון 9—10 אומזונסט.

401 175

Dr. med. Leyberg

קרוטקא 5 טעל. 26-50

ספּעציאליסט פיר הויט, וענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען. עכפּעלונגס פון 1—10 אין פון 6—8 נאכמיטאג. פרייען פון 5—6. (פיר פרייען א בעזונדער וואַרטע-צימער).

5050

צאן-אַרצט ל. קאפּאטא

Dentysta L. Kapotta

איצט פון אייסלאנד צוריקגעקעהרט

זגערזשער-שטר. 54

ב. מאטפּאריער בערנער זאלאדניא

שטר. 33 ווערען פערטיגמאכער און לערניונגס געזוכט.

3944 2 2

היימישע מיטאגע

פרישע, געשמאק, הייניעניש בעקומט מען בײַ מ. קופּשינסקי זאוואדזקא 9 ז. 23 פארטער, הן אויך 2 יונגע-לייט צום שלאפען.

3 3 3939

ביכעראינפיהרונגען, נאכטראגונגען, אבשליסע, בילאנצען

איבערניטס ערפאהרענער עס נעהמיסנהאפטער בוכהאלטער צו מעסיגען האנעראר, זאוואדזקא 5 וואהנ. 7.

3897 10 4

א גרויס צימער פארטער

צו פערמיטען, פעטריקויער 60.

5 4

א צימער פארטער

צו פערדינגען, צענעלניאנא 33.

5 4

- א לאדען אין הויף

צו פערמיטען, פעטריקויער 16.

5 4

א קעלער-שטוב און א רעמיזע

צו פערדינגען, פאסטוש שולץ 10.

5 4

א קלענע שטוב און קיך

3-טען שטאק צו פערמיטען, פעטריקויער שטר. 60.

5 4

Möbel von 2 Zimmer u. Küche bestehend aus einem Mahagonischlafzimmer, neues Pianino, dunklem Eichenspeisezimmer und Kücheneinrichtung auch Gaslampen & Gasuhr sind billig zu verkaufen. Petrikauerstr. 120 W. 33 von 11—1 und 4 6. 3924 3 2

---

25 רובל און מעהר.

א פעהיגער יונגערמאן מיט מיטעלע ביל-דונג און גוטע רעפערענצען זוכט אין פאסטען פיר מעזיגקעס נעהאלט. מיטלערע הערם צוגעזאגט 25 רובל און מעהר. צו ערפאהרען בײַ מ. היינגארד הסלאדניא 43 ז. 34 יעדען זאנטאג, דינסטאג און דונערשטאג פון 7—9 אוועגדס.

3 2 3926

Гинда Корнъ

потеряла свою паспортную книжку, выдан. гор. Пинчовъ, Кѣлец. губ. Отдать въ полицію. 3750

Хаимъ Ицхокъ Аврамовъ Марковичъ

потерялъ свой паспортъ, выдан. гор Томашовъ, Петроков. губ. Отдать въ полицію. 3 3 3873

ד"ר ט. בראבאנדער

פעטריקויער 109, טעלעפ. 11-14

אקשער, ספּעציאליסט פון פרויען-קראנקהייטען. עכפּעלונגס פון 9—11 אין פון 4—7.

3656 ♀ 8

Dr. Trachtenherz

זאוואדזקא 6.

טעל. 34-76

נעה. אסיסטענט דער עפּעראסיאָנס-אבטהיילונג שטאדט שפּיטעל.

ספּעציאל-ארצט פיר מיידלעס הויט וענערישע קראנקהייטען אונד מענערלעכע שוואכהייט נאך עהרלוכ האטא 666—914 הייליגונג מיט עלעקטריציטעט.

שפּרעכשטונדען פון 8—2 אין 5—9 דאסען פון 4 בין 5. בעזאנדערע וואַרטע-צימער.

1467

Гинда Корнъ

потеряла свою паспортную книжку, выдан. гор. Пинчовъ, Кѣлец. губ. Отдать въ полицію. 3750

Хаимъ Ицхокъ Аврамовъ Марковичъ

потерялъ свой паспортъ, выдан. гор Томашовъ, Петроков. губ. Отдать въ полицію. 3 3 3873

א ציגענער אויף הויף

צו פערמיטען, פעטריקויער 16.

5 4

א קעלער-שטוב און א רעמיזע

צו פערדינגען, פאסטוש שולץ 10.

5 4

א קלענע שטוב און קיך

3-טען שטאק צו פערמיטען, פעטריקויער שטר. 60.

5 4

Möbel von 2 Zimmer u. Küche bestehend aus einem Mahagonischlafzimmer, neues Pianino, dunklem Eichenspeisezimmer und Kücheneinrichtung auch Gaslampen & Gasuhr sind billig zu verkaufen. Petrikauerstr. 120 W. 33 von 11—1 und 4 6. 3924 3 2

---

25 רובל און מעהר.

א פעהיגער יונגערמאן מיט מיטעלע ביל-דונג און גוטע רעפערענצען זוכט אין פאסטען פיר מעזיגקעס נעהאלט. מיטלערע הערם צוגעזאגט 25 רובל און מעהר. צו ערפאהרען בײַ מ. היינגארד הסלאדניא 43 ז. 34 יעדען זאנטאג, דינסטאג און דונערשטאג פון 7—9 אוועגדס.

3 2 3926

Гинда Корнъ

потеряла свою паспортную книжку, выдан. гор. Пинчовъ, Кѣлец. губ. Отдать въ полицію. 3750

Хаимъ Ицхокъ Аврамовъ Марковичъ

потерялъ свой паспортъ, выдан. гор Томашовъ, Петроков. губ. Отдать въ полицію. 3 3 3873

Нуте Мошковъ Берковъ Тондовскій

потерялъ свой паспортъ, выдан. г. Турекъ, Калишск. губ. Отдать въ полицію. 3957

Файга Гонигсбергъ

утеряла свой паспортъ, выдан гм. упр. Чеголовъ, пов Илза. Отдать въ полицію. 3 1 3956

Алта-Іегудесъ Хеноховна-Шлямовна Рубинштейнъ

потеряла свой паспортъ, выдан. маг. гор. Сандомиръ, Радомск губ. Отдать въ полицію. 3958

מעבעל

אבריזאלבער פערקויפט איך מיין מעבעל בעשטעהענד: שענק, בעטען מיט מאטראצען, לעדער-אטאמאנע, בעלגישער-שפּיגעל, אויסשויב-טיש, הענג-לאמפּע, עכט-בראנז, תשנראאחר, אומ-הערלקע, ביידער א. ז. ח. שרעדניע 52 ז. 4.

3 1 954

א מיכטיגער ארבייטער

פיר קינדער-אנצוגען, אויך א האנד-מעטער ווערען זאפּארט געברויכט שרעדניע 3 בײַ ב. יעקובאוויטש.

זאקען-מאכערס

צו שטיטען פאסטעס פיר גוטע בעלוינונג ווירד געזוכט, יהודישע גאס № 33 בײַ הענגבערג.

3951

א יונג מאשינטרייבערין קאן זיך מעלדען

פעטריקאווער 62 בײַ הייס עס בוים-גארטן.

3955

ציגענער-ציגלינער

פון 15 קאָפּ. א שטוק

יטנעטער-ציגלינער

פון 12 קאָפּ א שטוק

בויגענלאמפּען פאר גאז און שפּיריטוס-גלוהליכט-בעלויכטונג, נאפט און גלוהליכט.

ברענער זאוויי זעמטליכע גאז-גלוהליכט ארטיקל פערקויפט זעהר בילליג

פעטריקויער 148 „Auer"

„מאנגא"

עס זינד אין דען בעוואוסטען דאמען-אטעליער

„Mona-Lisa"

לאדז, זאוואדזקא 40

אנגעקאמען די לעצטע נייהייטען דער טאגנא-מאדע און דערוך ווערדען דארט די פיינסטען דאמען-גארדעראבען פערפער טיגט.

פון אויסלאנד צוריקגעקעהרט

ד"ר. לטווקאוויטש

חויט וענערישע בלאזע-לידען אונד מענער שוואכע. בײַ סיפּילים 14—606 טריפּער-הייליגונג אהן שערצאזאנעס לויט א נייע מעטהאדע) קאנסולטאציע נער שטר. 13 נעבען זעלבעס מעשטער שפּרעכשטונדען פון 9—1 אונד פון 6—8 נאכם. דאסען פון 5—6.

Dr. A. Grosglik

רעגטגען און ליכט-הייל-אינסטיטוט.

זאכאדניא 68 טעל. 35-16.

חויט, חאר, וענערישע און הארן-ארגאן, קרעגקהייטען. בלוט-אונטערזוכונג בײַ סיפּילים בעהאנדלונג מיט רעגטגענשטראהלען, קוטערע ליכט און העכעקזעקזען (ווארסאנלוויציען) שפּרעכשטונדען פון 11½—8½ אין פון 8—6. פיר דאסען 5—6.

Dr. B. Mintz

ד"ר ב. מינץ

איצט צוריקגעקעהרט פון אויסלאנד

וואהנט מלינארסקא 15.

פרויען אינערליכע עס קינדער-קראנקהייטען. שפּרעכשט. פון 9—11 און 5—7.

ד"ר. ל. פריבולסקי

פאלודניאווא 2. טעל. 13-59.

ספּעציאל-ארצט פיר הויט, הערער אונד פרויען-קראנקהייטען עס מענער-שוועכע. אויף קאסטשעשע פּלעגע. בעהאנדלונג נאך עהרלוכ האטא 666—914 אהנע בערופס שפּערונג. טרעפער-הייליגונג אהן שפּרעכוועגונגען. הייליגונג מיט עלעקטריציטעט אונד הייבראצאנס-בעאמטע. שפּרעכשטונדען פון 9—1 אונד 4—8 פיר דאסען 5—6.

ד"ר זילבערשטראם

Dr. J. Silberstrom

ארדנ. אים שפּיטאל. פון רויטען-קרייץ

12 זאוואדזקא 12

חויט בעשעדען אונד וענערישע קראנקהייטען. (בעהאנדלונג מיט עהרלוכ-האטא הייליגען) (914—606) ערשטליכע קאסטשוק. (ענטפערונג לעטטער הערע, פלעקען א. ז. ה. 12—2½ 5—8 זאנטאגס 11—4

Dr. Jacob Steinberg

ד"ר יעקב שטיינבערג

33 דלוגא 33 (עקע פּאסטוש-שולץ).

אינערע און קינדערקראנקהייטען.

שפּרעכשט. פון 9 בין 11 פערם. און פון 4 בין 6 נאכם.

5371

Dr. B. Mintz

ד"ר ב. מינץ

איצט צוריקגעקעהרט פון אויסלאנד

וואהנט מלינארסקא 15.

פרויען אינערליכע עס קינדער-קראנקהייטען. שפּרעכשט. פון 9—11 און 5—7.

Тип. М. Гамбурскій и Ко., Лодзь, Цегр. 16.

Редакторъ: И. Угеръ. Издатели: Э. Гамбурскій, А. Тененбаумъ

מאריס לעבלאַן.

(3)

813 די וואונדערליכע מעשים פון 813
א בערידמטען דעטעקטיוו.

פון פאַריזער לעבען.

איבערזעצט פון ל. שריבער.

פאר די לעזער, וועלכע האבען נאך נישט געלייענט דעם אנהויב פון דעם ראָמאַן שפאנענדען ראָמאַן, גיבען מיר דא איבער בקיצור דעם אינהאלט פון די ערשטע קאפיטלעך.

דער בריליאנטען-קעניג ריזאלף קעסעלבאך איז געקומען צו פאהרען קיין פאריז אויפ-פיהרען זעהר א געהייימניספולען חיכטיגען פראיעקט, אין זיך אבגעשטעלט אין פאלאס-האטעל גומער 416. אין א געוויסע צייט שרים בעסערמט ער, אז אין זיינע ציממערען, וואס הע-רען נאכן בעזונדערס אבגעהיט, זיינען דאך ארייגעדרונגען אונבעקאנטע פערזאנען און געוועלט צוזישען זיינע וואנען. ער מעלדעט אויך דעריבער צום אינספעקטאר פון געהיים-פאליצייא גורעל יענער זאל מיטען אויספארשען די זאך. נאר הערענד ער וואס אויף גורעל'ן דרינגט דער-ווייל שרייבט צו איהם א אונבעקאנטער מאן מיט א צוהייסען. מענטש א דיענער, וועלכען יענער רופט מארקא. די ביידע בינדען קעסעלבאך'ס סעקרעטאר משעפמאן און זיין לאקאי עדוארד, דאן קעסעלבאך'ן שליין און צוזיינען איהם מיט א רעוואלווער אין האנד, ער זאל זיי איבער-נעבען א געוויסע קעסטעל פון שוואַרצען האלץ מיט א פארפעל פון שוואַרצען סאַטין, חילצע דארפען ענטהאלטען דאס חיכטיגע געהייימניס. דעם פארפעל איז אונטערגלייך צו גע-פינען, נאר דאס קעסטעל, היי עס חיזיס זיך ברייט, געפינט זיך, אין א פטער-קאסטע אין „ליאנער-קרעדיט" און קעסעלבאך איז געצוואונגען אויסצוזאגען דעם שיפר, ווי צו עפענען די קאסטע. דאן שיקט דער אונבעקאנטער אטעק זיין דיענער מארקא ארויסצונעהמען פון באנק דאס קעסטעל. מארקא נעהם באר אטעק און טעלעפאנירט אין גיבען זיין שעף, אז ער האט דאס קעסטעל בעקומען, אין אויסער טייערע בריליאנטען געפינט זיך דארט נאך א קאנווערט מיט א אויפשריפט: „א קאפיע פון'ס בריעף, וואס געפינט זיך אין פארפעל פון שוואַרצען סאַטין". אין בריעף אבער זיינען בלויז געווען בעשריבען די סימנים פון איינעם פיער לעדיגק, דערפון קעסעלבאך האט שטארק ערזאנגוכט, און אין סאמע מיטען בריעף בלויז דאס וואָרט: „אמאיר".

נאך מארקא'ס אבגעהן שטעלט זיך דער אונבעקאנטער פאר פאר דעם נעבענגרענעם קע-סעלבאך אלס דער בערוהמטער דעטעקטיוו-נעב ארסען ליופען אין לענם איהם פאר צו מאכען מיט איהם שיתפות, אום ביידע צוזאמען אויסצוזיהרען קעסעלבאך'ס געהייימניספולען פרייעקט. קעסעלבאך ענטוואנט זיך, ליופען סטראשעט איהם מיט'ן טויט.

צוזאמענעם אין דער פריה נעהמען מען קעסעלבאך'ן צוגעבענדען צו זיין שטיבל, טויט, מיט א דורכגעשאסען הארץ און צו זיין העמד צוגעשפילט א חיזיס-קארטע פון ארסען ליופען. עס קומט בעלד פאליציי, דער סלעדואטעל פארסארי און דער שעף פון געהייים-פאליצייא לעגארסאן.

דער סליעדואטעל פארסארי האט געפרעגט:

— אה, ארסען ליופען ענדליך האט אונז א גליקליכער צופאל צונויפגע-פיהרט צוזאמען. דער הולאי וועט איצט דערזעהען, מיט וועמען ער וועט אנ'-עסק האבען אלזא זענט איהר שוין דערגאנגען ביז צו א מארד... שען, ליופען, מיר וועלען א קעמפף טהון מיטאנאנדער. ס'איז קלאר, אז דא איז געשעהן א פערברעכען און ס'וועט נישט שווער זיין צו געפינען די סיבה דערצו... אלזא געהט אלץ אויסגעצייכענט. אה, הערר לעגארסאן,—האט ער צוגעגעבען, ווען דער לעצטער איז ארייגעקומען,—גוט מארגען... זעהר אנגענעהם...

פארסארי'ן איז ביל נישט געווען אנגענעהם לעגארסאן'ס אנוועזענהייט, חיל דער שעף פון געהייים-פאליצייא פלעגט קיינמאל נישט בעהאלטען זיין גרינג-שעצונג בנוגע צום סליעדואטעל'ס טעטיגקייט. דאך האט ער זיך אויסגעלייכט און מיטער גערעדט:

— אלזא, דאקטאר, רעכענט איהר, אז דער מויס איז געקומען אנ'ערך צוועלף שעה צוריק אדער נאך עטוואס פריהער. איך קלער אויך אויי. מיר זענען ביידע אונגאנצען אויפמערקזאם אין גיבען מיט וואס פאר א געוועהר איז דאס פערברע-כען געשעהן?

— מיט א מעסער מיט א זעהר דינעם שפיץ, — האט דער דאקטאר גע-שענפערט,—זעהט, נאכ'ן פערברעכען האט מען דעם שפיץ אויסגעוויש מיט'ן מיכעל פון ערמאַרדעטען.

— ווירקליך, דער בלוטיגער סימן פון שפיץ איז קלאר צו זעהן און איצט וועלען מיר זיך א געהם מיט איהם אויסצופארשען קעסעלבאך'ס סעקרעטאר און דיענער. משעפמאן און עדוארד זענען שוין צו זיך געקומען פון די אויסגעליטענע אויפרעגונגען. דער סעקרעטאר האט אויסגעהיילט גלייך געשילדערט וואס איז געשעהן.

— אה, האט ער אלזא געהאט א שותף, —האט פארסארי אויסגעריפען, — און איהר האט געהערט זיין נאמען? מארקא, זאגט איהר... דאס איז זעהר ווי-סיג. קומט וועלען מיר פאקען דעם שותף, וועט שוין אלץ ווערען אין אررדנונג.

— ריכטיג, נאר מיר האבען איהם נאך נישט געפאקט,—האט לעגארסאן געזאגט.

— וואס, מ'וועט איהם שוין פאקען. אלזא, הערר משעפמאן, דער דאזי-גער מארקא איז אוועק נאך נורעל'ס קליינעם?

— יא.

— אין נאך זיין אבגעהן האט איהר נארנישט געהערט?

— אוי... פון צייט צו צייט... די טהיר איז פארמאכט געווען. ארסען ליופען האט געקלאגט אין טעלעפאן...

— שען, מיר וועלען אויספרעגען די פעריזאן, וואס פעראייגנט דעם האָ-טעל-טעלעפאן מיט'ן שטארק.

— און דערנאך האט איהר געהערט, וויי ער איז אוועק?

— ער האט צוערשט א קוק געטהון, צי מיר זענען נוט געבינדען און אין א פיערטעל שעה ארום האט ער פערשלאסען די איינגאנגס-טהיר און איז אוועק.

— נאכדעם וויי ער איז דאס פערברעכען בעגאנגען. אויסגעצייכענט... אלץ הויבט זיך אן צוזאמענצובינדען. און דערנאך?

— דערנאך האבען מיר שוין מעהר נארנישט געהערט. עס איז נאכט גע-וואָרען. איך בין איינגעשלאפען אויס מיערקייט. עדוארד אויך, און ערשט הייגט אין דער פריה...

— יא, איך וויים... עס געהט נישט שלעכט... ביסלעכחיי הערט אלץ קלאר.

און מיט א זיכערער שטימע האט ער ווידערהאלט דעם רעזולטאט פון דער אויספארשונג:

— א שותף... דער טעלעפאן... די צייט פון פערברעכען... נוט. זעהר נוט. עס בלייבט נאר צו דערגעהן די סיבה פון פערברעכען. נאר קוים איז אין דער זאך פערמישט ליופען, איז דאך די סיבה פון פערברעכען קלאר. הערר לעגארסאן, צי האט איהר נים געפונען ערנעץ א שלאס-אויפברוך?

— נייין, נישט געפונען.

— הייסט עס, מ'האט געגנב'עט פון ערמאַרדעטענס קעשענעס, וואו איז דין בריעף-טאש.

— איך האב איהם איבערגעלאזט אין קעשענע פון רעק, — האט נורעל געזאגט.

אלץ זענען ארייגער אין זאל ארייין, וואו דער סליעדואטעל האט זיך איינגעצייכנט, אז אין בריעף-טאש זענען געווען בלויז וויזיט-קארטען און דאקו-מענטען אויף קעסעלבאך'ס נאמען.

— מערקווירדיג. הערר משעפמאן, צי קאנט איהר אונז נישט זאגען, צו האט קעסעלבאך געהאט בי זיך א גרעסערע סומע געלד.

— יא, א טאג פאר'ן מארד זענען מיר געווען אין „ליאנער קרעדיט", וואו קעסעלבאך האט אבגעדרונגען א שאפע.

— א שאפע אין „ליאנער קרעדיט". מען וועט דארפען א קוק טהון.

— קעסעלבאך האט זיך דארט געעפענט א לויפענדע רעכנונג און נענו-מען פונף ארער זעקס טויזענד פראנק אין באנק-בילעטען.

— אויסגעצייכענט. איצט איז אלץ קלאר.

— ס'איז דא נאך איין פרעגע, הערר סליעדואטעל, — האט משעפמאן געזאגט,—דער פערשטארבענער קעסעלבאך האט געהאט אין פריעקט, וואס ער האט געהאלטען פאר זעהר ווכטיג, נו, איז צוליעב דעם דאזיגען פרייעקט דוכט מיר, זענען פאר קעסעלבאך'ן בעזונדערס ווכטיג געווען צוויי זאכען: א קעסטעל פון שוואַרצען האלץ, וואס ער האט ארייגגעלעגט אין „ליאנער קרע-דיט", און א פארפעל פון שוואַרצען סאַטין, וואו ער האט געהאלטען פאפיערען.

— וואו זשע איז דער דאזיגער פארפעל?

— פאר ליופענ'ס אנקומען האט איהם קעסעלבאך פאר מיינע אויגען ארייגגעלעגט אין דעם סאקטאיאזש.

נאר דארט האט מ'ן דעם פארפעל נישט געפונען.

— נו, איצט איז אלץ קלאר,—האט דער סלעדואטעל געזאגט. — מיר קענען דעם שולדיגען, מיר ווייסען די סיבה פון פערברעכען. די אויספארשונג וועט לאנג נישט דויערען. מיר זענען דאך אין אלעם איינשטימיג, לעגארסאן?

— נייין, אין קיין פונקט נישט איינשטימיג.

טראץ דעם. וואס לעגארסאן'ס שטר נגקיים איז אלעמען בעקאנט געווען, איז דאך זיין ענטפער געווען אזוי איבערראשענד, אז ער האט אונגאנצען צעטו-מעלט דעם סלעדואטעל און איהם געבראכט אין פערלעגענהייט.

— און דאך איז, דוכט זיך, קיין איינפאכערע זאך נישטא: ליופען איז א גנב.—האט דער סלעדואטעל בעהויפטעט.

— נאר צו וואס האט ער גע'הרג'עט?—האט לעגארסאן געפרעגט.

— אום צו גנב'ענען.

— ענטשולדיגט. לויט די ערות חייזען איז די גנבה געשעהן פאר'ן מארד. צו וואס זשע האט ליופען, וועלכער איז ביז איצט קיין פערברעכען גיט בעגאנגען, נעדארפט הרג'ענען א נעבוגדענעם מענשען?

— דערויף איז דא עטליכע ענטפערס.

— צום ביישפיעל, וועלכע?

— דאס וועגנדט זיך אן די אומשטענדען און די סבית. וואס זענען אונז פארליפיג נישט בעקאנט. אבער אין איבערינען זענט איהר דאך איינשטימיג מיט מיר.

— נייין.

דאס מאל איז דער ענטפער געווען אזוי שארף, אז דער סליעדואטעל איז צעמישט געווארען און נאר א מירמעל געטהון:

— יעדער האט זיך זיין סיסטעם. איינטערעסאנט צו הערען, וואס פאר א סיסטעם האט איהר?

— איך האב קיין סיסטעם.

דער שעף פון געהייים-פאליצייא איז אויפגעשטאנען, געמאכט איינינע שרים, זיך שטיצענדיג אויף זיין שטעקען, און ענדליך געזאגט:

— איך וואלט וועלען בעקוקען די צימערען, וואס געפינען זיך אין שכנות אט מיט דעם צימער.

פארטערי האט נישט אויסגעהאלטען, א קיוועטש געטהון מיט די אקעל און געזאגט:

— וואס איז דארט דא צו קוקען? די טהיר איז דאך געווען פערשלאסען מיט א שלאס און א ריגעגעל, און דאס פענסטער אויך.

— און דאך וויל איך א קוק טהון,—האט לעגארסאן וויעדערהאלט.

די האסעל-דיענער האבען לעגארסאן'ען ארייגגעפיהרט אין די צימערען פון מאדאם קעסעלבאך, דאן האט מען לוים זיין ביטע אויפגעשלאסען די ווייטערדיגע צימערען.

אלץ טהירען זענען געווען פון ביידע זייטען פערשלאסען.

ער האט געפרעגט:

— קיין איינס פון די אלע צימערען איז נישט פערנוטען?

— נייין.

— ווער האלט די שליעסלען?

— שטענדיג אין קאנטאר.

— און קיינער האט נישט געקאנט ארייין אהער?

— קיינער, אויסער דעם לאקאי, וועלכען מען האט געהייסען אויסלופ-טען פון צימערען און אבוויש'ן דעם שטוב.

— רופט איהם אריי.

— דער לאקאי, מיט'ן נאמען נוסטאו ביידא, האט געזאגט, אז נעכטען אוועגד האט ער פערשלאסען די פענסטער אין די פינף צימערען.

— וויפיעל דעם זייגער?

— זעקס דעם זייגער.

— און איהר האט גארנישט בעמערקט?

— נייין, נארנישט.

— און הייגט פריה?

— הייגט האב איך געעפענט די פענסטער אכט דעם זייגער.

— און איהר האט גארנישט געפונען?

— גארנישט... איבערינעם... נעבען קאסטן אין נומער 420 האב איך אויפגעהויבען א פארטסינגער... איך האב נאך הייגט אוועגד גערעכענט איהם אב-צוגעבען אין קאנטאר.

— איהר האט איהם בי זיך?

— נייין, ער ליעגט בי מיר אין צימער, א פארטסינגער פון דונקעלען שטאהל, פון אין זיין א אבטהיילונג פאר מאבאק און פאפיראס-פאפיער, פון דער אנדערער זייט—א אבטהיילונג פאר שוועבעלעך. אויפ'ן פארטסינגער זענען דא גאלדענע בוכשטאבען ל. מ.

— וואס זאגט איהר?—האט משעפמאן אויפגעשריען.—איהר זאגט, א פארטסינגער פון דונקעלען שטאהל?

— יא.

— ברענגט איהם אהער. איך מוז א קוק טהון. איך מוז זיך קאנטראלירען.

לעגארסאן האט געגעבען א צייכען און נוסטאו בעדא איז אוועק נאכ'ן פארטסינגער.

לעגארסאן האט זיך געזעצט און מיט זיין שארפען בליק בעטראכט דעם דיזען, די מעבעל, די פארטי רען, דאן האט ער געפרעגט:

— מיר געפינען זיך אין נומער 420?

— יא.

דער סלעדואטעל האט געוואלט איהם צו שפאט מאכען.

— איך וואלט וועלען וויסען, וואס פאר א שייכות קאן האבען אט דער אונבעדייטענדער צופאל מיט דער מארד-דראמע. פינף פערשלאסענע צימערען מיילען אונז אב פונ'ם ארט, וואו קעסעלבאך איז ערמארדעט געווארען.

לעגארסאן האט איהם אפילו מיט קיין ענטפער נישט בעווירדיגט.

די צייט איז געגאנגען און נוסטאו בעדא איז נאך אלץ נישט צוריקגעקומען.

— וואו איז זיין צימער?—האט דער שעף געפרעגט.

— אויפ'ן זעקסטען שטאק, אקעגען דער נאס דע-זשידע צו, פונקט איבער אונז.

— זייט אזוי גוט, שיקט עמיצען נאך איהם.

דער דירעקטאר אלליין איז אוועק נאך איהם צוזאמען מיט טשעפמאן'ען. אין א מינוט ארום איז ער, א בלאסער, מיט א פערקרימט געזיכט, געקומען צו לויפען אייגער אליין.

— נו וואס?

— ער איז טויט.

— ערמארדעט?

— יא.

— אה? דונער און בליץ?—האט לעגארסאן אויסגערופען.—שנעל, נורעל, פערשליעסען אלץ אויסגאנגען. און איהר, הערר דירעקטאר, פיהרט אונז אין בעדא'ס צימער.

ארויסגעהענדיג פון צימער גלייך נאכ'ן דירעקטאר, האט זיך לעגארסאן אייגגעבויגען און אויפגעהויבען א קליין עטיקעטעל, וואס ער האט שוין פריהער געהאט בעמערקט. דאס עטיקעטעל איז געווען מיט א בלויען פאס ארום. אויף איהם איז געשטאנען די ציפער 813. אויף יעדען פאל האט ער די מציאה בע-האלטען אין זיין פארטפעל און איז צוגעשטאנען צו די איבריגע.

V.

אדריטער מארד.

א קלייניגקע וואונד אין רוקען, צוזישען די לאפאטקעס. דער דאקטאר האט ערקלערט:

— פונקט אזא וואונד. מיט בי קעסעלבאך'ן.

— יא,—האט לעגארסאן געזאגט,—די זעלבע האנד און דאס זעלבע געוועהר.

— דער דאזיגער פארטסינגער האט געמוזט זיין זעהר א ערנסטער בע-ווייז,—האט פארטערי בעמערקט אנגסטליך.

— צום טייזעל!—האט לעגאַ-מאן אויסגערופען.

— נאר מיר ווייסען דאך, אז אויף איהם זענען געווען די בוכשטאבען ל. מ. משעפמאנ'ען איז אויך עפעס בעקאנט און מיר וועלען לייכט דערגעהן ביז צום פערברעכער.

לעגארמאן איז אויפגעשפרונגען.

— משעפמאן, וואו איז ער?

מ'האט א קוק נשטהון אין קאריידאר, צווישען די מענשען, וואס האבען זיך דארטען פערזאמעלט. משעפמאן איז נישט געווען.

— משעפמאן איז געווען מיט מיר,—האט דער דאקטאר געזאגט.

— יא, איך וויים, נאר ער איז נישט צוריקגעקומען מיט אייך.

— נייין, איך האב איהם איבערגעלאזט דא, געבען טויטען קערפער.

— איהר האט איהם איבערגעלאזט?... איינעם אליין?

— איך זאג צו איהם: זייט דא אונטער...

לעגארמאן איז געווען זעהר אויפגעגעגט. פלוצלונג האט ער אנגעהויבען אראבלויפען פון די טרעפ פון זעקסטען שטאק. אונטען בי דער הויפט-טהיר האט ער געפרעגט גורעל'ן:

— קיינער נישט ארויסגעגאנגען?

— קיינער.

— און אויף די נאס אריועמא?

— דארט האב איך אויעקגעשטעלט דיענע'ן.

— מיט א שטרענגען בעפעהל?

— יא, שעף.

אין גרויסען זאל פון האטעל האט לעגארמאן פאנאנדערגעפרעגט די פער-זאמעלטע דיענער. קיינער האט קיין זאך נישט געוואוסט. בלויז די דיענסט פון פינפטען שטאק האט געזעהן, ווי מיט צעהן מינוט צוריק זענען צוויי הערען אראבגעגאנגען דורך די הינטערשטע טרעפ פון פינפטען שטאק.

— זיי זענען געגאנגען זעהר שנעל. אייגער האט געהאלטען דעם צווייטען פארן האנד. מיך האט געוואונדערט, וואס זיי זענען געגאנגען דורך די הינ-טערשטע טרעפ.

— איהר וואלט זיי נעקאנט דערקענען?

— דעם ערשטע נישט. ער האט אבגעדרעהט דעם קאפ. דאס איז געווען א בלאנדער, א שלאנקער. ער האט געטראגען א ווייסען הוט און א שוואַרצען אנצוג.

— נו, און דער צווייטער?

— דער צווייטער איז געווען א ענגלענדער, מיט א גענאלט געזיכט, און א געקעסטעלטען אנצוג, אהן א הוט.

— די שילדערונג האט געפאסט צו משעפמאנ'ען. אין א ווייל ארום האט די פרוי צוגעגעבען.

— ער האט איינגעזעהן אזוי מארגע... ווי ער וואלט פון זיינען אראב.

לעגארמאן האט זיך געוואנדעט צו די גרומען, וואס האבען בי די טהירען געהיט.

— איהר קענט משעפמאנ'ען?

— ווי דען. ער האט שטענדיג געשטויסט מיט אונז.

— איהר האט נישט געזעהן, ווי ער איז ארויס?

— נייין, הייגט איז ער אין ארויס?

— לעגארמאי האט זיך געוואנדעט צום פאליציי-קאמיסאר.

— ווי'פיעל פאליציאנטען האט איהר מיט זיך?

— פיער.

— ווענינ. טעלעפאנירט, מען זאל איך צושיקען אלץ פרייע מענשען. ארגאניזירט די שטרענגסטע שמירה אויף אלע אויסגאנגען פון האטעל. בעלאגערונגס-צושטאנד, הערר קאמיסאר.

— וואס וועלען אבער טהון מיינע קליענטען?—האט דער האטעל-דירעק-טאר געפרעגט.

— איינע קליענטען געהען מיך נישט אן. די פליכט איז העכער וויי אלץ.

— מיינט איהר אלזא?...—האט דער סלעדואטעל אנגעהויבען.

— איך מיין נישט, איך בין זיכער, אז דער פערברעכער געפינט זיך אין האטעל.

— נו, און משעפמאן?

— איך קאן נאך נישט זאגען, צי ער לעבט נאך די מינוט. יעדענפאלס איז עס א פראגע פון עטליכע מינוט. גורעל, נעהם צוויי אגענטען און רעווידיר בעגלייטען. נו, גורעל, נעהם זיך צו דער ארבייט, און זעה זיי אפ'זוכטיג. דאס איז א גרויסער העכט.—הערר דירעקטאר, זאל מען אכטונג געבען אויף דער קוק, דער פערברעכער קאן זיך דארטען בעהאלטען... הערר דירעקטאר, הייסט מאכען א רשימה פון אלע פריואנען, וואס האבען זיך אבגעשטעלט אין האטעל און וואס זיינע פאמיליען-נעמען הייבען זיך אן מיט די בוכשטאבען ל. אדער מ.

דאס אלץ האט ער גערעדט מיט א הויכער בעפעהלענדער שטימע פון א הויפט-קאמאנדיר פון א ארטעע פאר א ענטשיידענדער שלאכט.

צוויי מאל האט דער דירעקטאר פון האטעל געפרוכט פולל'ן ביים שעף, ער זאל מבטל מאכען דעם בעפעהל קיינעם פון האטעל נישט ארויסצולאזען, נאר לעגארמאן האט נישט געוואלט הערען און געדענקען.

נראד אין דער צייט איז אנגעקומען א גרופע פאליציאנטען. לעגארמאן האט זיי פאנאנדערגעטיילט און געשיקט אויפ'ן דריטען שטאק.

אלליין האט ער זיך געזעצט אין דער ווינדע און געהייסען זיך פיהרען אויפ'ן צווייטען שטאק.

נאר דאס זוכען דעם פערברעכער האט צו קיינע רעזולטאטען נישט געבראכט. לעגארמאן האט שוין געוואלט ארויף אויפ'ן ביידעם, אלס מען האט איהם מיטגעטיילט, אז מדאם קיסעלבאך איז געקומען צופאהרען מיט איהר קאמפאניאנקע. עדוארד, דער אלטער דיענער, האט אויף זיך גענומען די פליכט איהר מיטצוטיילען וועגען איהר מאנס טויט.

מדאם קעסעלבאך איז געווען א שענע ברונעטין, פון מיטעלען וואוקס. מיט גרויסע שוואַרצע אויגען, פון אונגעוועהנליכער שענהייט. איהר מאן האט זיך בעקאנט מיט איהר אין האלאנד, וואו זי איז געווען געבארען. זי האט געשטאמט פון דער שפאנישער פאמיליע אמאנטי.

ער האט זי ליעב בעקומען און אט שוין פיהר יאהר, זיי זיער פאמיליען-לעבען איז געווען פול פון דער צארטעסטער איבערגעבענהייט.

לעגארמאן האט זיך איהר פארגעשטעלט. זי האט א קוק געטהון אויף איהם און קיין איין וואָרט נישט געענטפערט. ער האט פערשטאנען, אז זי איז אזוי דערשלאגען פון איהר מאנס טויט, אז זי איז זיי פערשטענערט.

פלוצלונג האט זי זיך צעוויינט און געבעטען, מען זאל זי צופיהרען צו איהר מאנס קערפער.

אין זאל האט ער גערעדט מיט א הויכער בעפעהלענדער שטימע פון א הויפט-קאמאנדיר פון א ארטעע פאר א ענטשיידענדער שלאכט.

צוויי מאל האט דער דירעקטאר פון האטעל געפרוכט פולל'ן ביים שעף, ער זאל מבטל מאכען דעם בעפעהל קיינעם פון האטעל נישט ארויסצולאזען, נאר לעגארמאן האט נישט געוואלט הערען און געדענקען.

נראד אין דער צייט איז אנגעקומען א גרופע פאליציאנטען. לעגארמאן האט זיי פאנאנדערגעטיילט און געשיקט אויפ'ן דריטען שטאק.

אלליין האט ער זיך געזעצט אין דער ווינדע און געהייסען זיך פיהרען אויפ'ן צווייטען שטאק.

נאר דאס זוכען דעם פערברעכער האט צו קיינע רעזולטאטען נישט געבראכט. לעגארמאן האט שוין געוואלט ארויף אויפ'ן ביידעם, אלס מען האט איהם מיטגעטיילט, אז מדאם קיסעלבאך איז געקומען צופאהרען מיט איהר קאמפאניאנקע. עדוארד, דער אלטער דיענער, האט אויף זיך גענומען די פליכט איהר מיטצוטיילען וועגען איהר מאנס טויט.

מדאם קעסעלבאך איז געווען א שענע ברונעטין, פון מיטעלען וואוקס. מיט גרויסע שוואַרצע אויגען, פון אונגעוועהנליכער שענהייט. איהר מאן האט זיך בעקאנט מיט איהר אין האלאנד, וואו זי איז געווען געבארען. זי האט געשטאמט פון דער שפאנישער פאמיליע אמאנטי.

ער האט זי ליעב בעקומען און אט שוין פיהר יאהר, זיי זיער פאמיליען-לעבען איז געווען פול פון דער צארטעסטער איבערגעבענהייט.

לעגארמאן האט זיך איהר פארגעשטעלט. זי האט א קוק געטהון אויף איהם און קיין איין וואָרט נישט געענטפערט. ער האט פערשטאנען, אז זי איז אזוי דערשלאגען פון איהר מאנס טויט, אז זי איז זיי פערשטענערט.

פלוצלונג האט זי זיך צעוויינט און געבעטען, מען זאל זי צופיהרען צו איהר מאנס קערפער.

אין זאל האט לעגארמאנ'ען געטראפען גורעל און איהם דערלאנגט א הוט.

— אט וואס איך האב געפונען.

דאס איז געווען א פוטערנער הוט אהן אונטערשלאג און אהן דער פינגע פון דער פירמע אינוועניג.

— וואו האסטו איהם געפונען?

— אויפ'ן פלאטפארם פון צווייטען שטאק, אויף די הינטערשטע טרעפ.

אונטען בי די טרעפ איז לעגארמאן שטהן געבליעבען און געזאגט צו גורעל'ן:

— גייע איבער דעם קאטיסאר פאלגענדעס: זאל ער אונטען בי יעדע טרעפ אוועקשטעלען צו צוויי מענשען מיט רעוואלווערען אין די הענד און זאלען זיי שיסען, אויב עס וועט נויטיג זיין. אויב עס וועט נישט געלונגען צו רעטען משעפמאנ'ען, בין איך גרייט צו אלעס.

ער איז ארויף דורך די טרעפ צום בעל-עטאזש.

פלוצלונג האט ער דערהערט, ווי די פאליציאנטען האבען אנגעהויבען

813 813

שרייען און זיי צוגעשטיעדטע געפליעבען שטעהן אין מיטען קארידאר. צו זיי ווענדט זיך איז געלעגען א קערפער, וואס האט דעם דורכגאנג פערשטעלט.

לענארמאן האט זיך איינגעבוינען און א חאפ געטהון דעם קאפ פון מיטען.

— דאס איז טשעפמאן! ער איז שוין טויט...

ער האט בעטראכט דעם קערפער.

און דאס מאל איך די זעלבע קלייניגקע וואונד.

דער סלעדאוואטעל פארטרי און דער קאמיסאר זענען געקומען צו לויפען.

— דאס איז אבנעמאכט נ׳וואָרען שוין לאנג. די הענד זענען קאלט. דער מארד איז געשעהן באלד נאכדעם, ווי מען האט זיי געזעהן אויף די הינטערשטע טרעפ!

— דאן וואלט מען דאך דעם טויטען קערפער געזעהן. שוין צוויי שעה ווי א מאן פינפציג געהען הין און צוריק דורך די דאזיגע טרעפ.

— דער טויטער קערפער איז דא נישט געווען.

— וואו זשע איז ער געווען?

— פון וואנען זאל איך וויסען! — האט לענארמאן גראב געענטפערט. — טהוט דאס זעלבע ווי איך — זוכט. מיט בלוי רעדען קאן מען גארנישט אויפטהון. — הערר קאמיסאר, פעפיהלט איבערצוטראגען דעם קערפער אין א לעדיגען ציטער און רופט דעם דאקטאר, און איהר, הערר דירעקטאר, עפענט מיר אלע טהירען פון אט דעם קארידאר.

צוויי פון די צימערען זענען געווען פערנומען, איינס דורך העררן רעווער־דא, און דאס צווייטע דורך דעם איטאליענער בארען דזשאקאמינו. ביידע זענען זיי אין זייערע נומערען נישט געווען. אין דריטען צימער האט געוואוינט א ענגלענדער, אנאלטע פרייליין, וואס איז נאך געשלאפען; אין פיערטען צימער איז געווען א ענגלענדער, וואס האט רוהיג געריכטערט און געלייענט א צייטונג. קענטיג, אז דאס גערויש אין קארידאר האט זיי לעזען נישט איבערגעריסען; גע־הייסען האט ער איינפאך מאשאר פארבעריג. נאר אין קיין איינעם פון די אלע צימערען איז נישט געווען קיין פערדעכטיגע זאך.

— מערקווירדיג, זעהר מערקווירדיג, — האט דער סלעדאוואטעל געזאגט. פלוצלונג האט זיך בעוויזען גורעל, בלאס, קיים אטעמענדיג.

— שייף... אט וואס מ׳האט געפונען ... דארט אונטען ... אין קאנטאר... אויף א שטוהל ...

דאס איז געווען א פעקעל פון שווארצע סארזשע, פעסט ארומגעזויגען מיט א שטריק.

— בינד אויף!

גורעל האט אויפגעבונדען דאס פעקעל און ארויסגענומען פון דערטיין א שווארצען אנצוג, וואס איז קענטיג זעהר אייליג איינגעקנייטשט געווארען. אינ־וועניג אין פעק־ל איז געווען ארייגגעשטעקט א סערוועטע נאס פון בלוט, זי איז קענטיג געווען איינגעגאסן, אום אבצווישען מיט איהר די שפורען פון בלוט אויף די פינגער. אין דער סערוועטע איז געלעגען א שטאהלענער שטילעט, אינ־גאנצען מיט בלוט בעדעקט.

עדוארד האט גלייך דערקענט קעסעלבאך׳ס שטילעט, וואס איז געקומען אר ליופען׳ס אנקומען, אויפ׳ן טיש געלעגען.

— הערר דירעקטאר! — האט לענארמאן געזאגט. — דער פערבאט ארויס־צוגעהן פון האטעל איז פטל. גורעל, זאגט די פאליציאנטען, זיי זאלען אבגעהן פון די טהירען.

— איהר רעכענט אלזא, אז ליופען איז שוין אוועק? — האט פארמערי געפרעגט.

— ניי. דער שולדיגער אין דעם דרייפאכען מארד געפינט זיך אין האי־טעל, איז איינעם פון די צימערען אדער צווישען די אנגעקומענע אין די זאלען. ליום מיין מיינונג, ואהנט ער אין האטעל.

— אונמעגליך. וואו זשע האט ער איבערגעביטען דעם אנצוג? און וואס האט ער אנגעטהון אנשטאט דעם אויסגעטהוענעם אנצוג, וואס געפינט זיך אין פעקעל?

— איך ווייס נישט. נאר איך בין זיכער דערין.

— און איהר לאזט איהם ארויס? אבער ער וועט זיך דאך רוהיג אוועק־זעהן, ווי קיינמאל נארנישט.

— דער יענינער פון די רייזענדער, וואס וועט אויף אזא אופן ארויסגעהן, אהן באגאזש, איז וועט נישט צוריקקומען, דער וועט טאקי זיין דער שולדיגער.

אין קאנטאר האט לענארמאן געפונען עסליכע בריעף אויף קעסעלבאך׳ס נאמען; ער האט זיי איבערגעגעבען דעם סלעדאוואטעל.

עס איז אויך געווען א פאסילקע, געבראכט פון דער פאסט. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס איז א קעסטעל פון שווארצען האלץ מיט קעסעלבאך׳ס איסטראווירטען מאנאגראם.

מ׳האט דאס קעסטעל געעפענט. אויסער שטיקלעך שפעגעל איז דארט נאך געלעגען ליופ׳ען׳ס א ווייס־קארטע.

נאר איין קליינקייט האט איבערראשט דעם שעף פון דער געהיים־פא־ליצי: אויפ׳ן דנא פון קעסטעל, פון דער אויסענווענינסטער זייט, איז געווען צוגעקלעבט א רונדער עטיקעטעל מיט בלויע פאסען, זעהר עהנליך צו יענעם, וואס ער האט געפונען אין צימער פון פיערטען עטאזש. וואו מען האט אויך געפונען דעם פארטסיגאר. אויף דעם דאזיגען עטיקעטעל איז געשטאנען די ציפער 813.

צווייטעס קאפיטעל.

לענארמאן הויבט אן ארבייטען.

I.

אין מיניסטעריום.

— אגיוסט! בעט אריין הערען לענארמאן.

דער קוריער איז ארויס און אין עטליכע מינוט ארום איז ארייגגעקומען דער שעף פון געהיים־פאליצי.

אין גרויסען קאבינעט פון מיניסטעריום, אויפ׳ן פלאץ באוואַ, האבען זיך געפונען דריי פערזאן: וואליאנגלע, דער פרעמיער־מיניסטער און מיניסטער פון אינערן, דער פראקוראר טעסטאם און דער פרעפעקט פון פאליצי דעלאם.

דער מיניסטער איז אויפגעשטאנען, א דריק געטהון לענארמאנ׳ען די האנד און פרייגדליך געזאגט:

— איהר פערשטעהט שוין געוויס אלץ, ליעבער לענארמאן, צו וואס איך האב אייך אהער איינגעלאדען.

— צוליעב דעם ענין־קעסעלבאך.

— יא, עס האנדעלט זיך וועגען קעסעלבאך׳ס ערמארדונג. נאר אידער מיר וועלען צוטרעטען דערצו, מוז איך אייך אויפמערקזאם מאכען אויף איין זאך, פון וואס דער הערר פאליצי־פרעפעקט איז זעהר נישט צופריעדען. הערר דע לאם זייט אזוי גוט, ערקלערט עס לענארמאנ׳ען.

— דאס איז גאנץ איבעריג... הערר לענארמאן וויים מיין מיינונג אין דער פראגע, — האט דער פרעפעקט געזאגט מיט א טאן, וואס האט בעווייזען, וויי ווענינ לענארמאן ווערט געשעצט פון זיין שעף.

לענארמאן איז אויפגעשטאנען, ארויסגענומען פון קעשענע א בוינען פאפיער איינגעלעגט אין פיערען און איהם ארויפגעלעגט אויפ׳ן טיש.

— וואס איז דאס? — האט וואליאנגלע געפרעגט.

— א ביטע ווענען דימיסיע הערר פרעמיער.

— ווי דימיסיע? — האט וואליאנגלע לעבהאפט אויסגערופען. — צוליעב א קליי־נער בעמערקונג, וואס דער פרעפעקט האט אייך געמאכט... ער אליין לעגט דערויף קיין אכט נישט, און איהר האט זיך שוין בעליידיגט. אח, לענארמאן, וואס פאר א מיאוס׳ע נאטור איהר האט. נין, נין, געהט צוריק דעם ראזיגען פאפיער און לאמיר ערנסט א שמועס טהון.

דער שעף פון געהיים־פאליצי האט זיך געזעצט און וואליאנגלע האט געזאגט:

— קורץ, אט אין וואס דא האנדעלט זיך. דאס, וואס ארסען ליופען האט זיך ווידער אויף דער סצענע בעוויזען, פערשאפט אונז זעהר פיעל אונאנגע־נעהמליכקייטען. איך בין מודה, אז פיעל פון זיינע שפיצלעך זענען געווען לוס־טיגע און איך האב דער ערשטער פון הארצען געלאכט איבער אונז אלען. נאר איצט האט מען צו טהון מיט א מארד.

— וואס זשע ווילט איהר פון מיר?

— זעהר ווענינ. צוערשט איהם ארעסטירען און דאן איהם גיליאטינירען.

— דאס ערשטע קאן איך אייך צוזאגען אויף שפעטער, נאר דאס צווייטע אין קיין פאל נישט.

— פארוואס? קיים וועט ער ארעסטירט ווערען, וועט מען איהם משפט׳ן... און דאן... דער עשאפאט...

— ניי.

— פארוואס ניי?

— דערפאר, ווייל ארסען ליופען האט קיינעם נישט גע׳הרג׳עט.

— וואס? איהר זעט פון זינען אראב. און די דריי טויטע און פאלאסט־האטעל, דאס איז א חלום?

— ניין, נאר דאס האט נישט ליופען געטהון.

די לעצטע ווערטער האט דער שעף פון געהיים־פאליצי אויפגעפראכען רוהיג און איבערצייגט.

— קודם כל, — האט ער ווייטער נערעדט, — זיינען בעוויזען פון פסיכאלא־נישען חאראקטער. ביזהער האט נאך ליופען קיינמאל קיינעם נישט גע׳הרג׳עט. דאס איז איינס אוועק. צווייטענס, צו וואס האט ער גערארפט ה־ג׳ענען בשעת ער האט שוין זיין צוועק געהאט דערגרייכט: ער האט צוגענומען אלץ, וואס ער האט נויטיג געהאט, זיין קרבן איז געווען געבונדען און זיך נישט געקענט אנטקענענשטעל׳ן.

— לאמיר א ווילע נאכגעבען אזוי. נו, און די פאקטען? וואס פאר א פאק־טען האט איהר?

— די פאקטען ווידערשפרעכען אפסאלוט נישט. צו וואס האט ליופען גע־דארפט זיין אין נומער 420. וואו מ׳האט דעם פארטסיגאר געפונען? דאן דער אנצוג, וואס מ׳האט געפונען אין קאנטאר פון האטעל, פאסט נישט ליופען׳ן ניט ליום׳ן וואוקס, נישט ליום דע׳ר פינגער.

— האט איהר איהם דען געזעהן?

— איך נישט. נאר עדוארד און גורעל האבען איהם געזעהען. און דער יעניגער, וועמען זיי האבען געזעהן, איז כלל נישט עהנליך צו דעם, וועמען די דיענסט האט געזעהען אויף די הינטערשטע טרעפ און וואס האט משעפמאנ׳ען פאר׳ן האנד געפיהרט.

— ווי זשע איז עס ליום אייער מיינונג אלץ געשעהן? דערצעהלט אייער השערה.

— מיין „אמת״, ווילט איהר זאגען, הערר פרעמיער. ביטע זעהר. אט ווי די זאך איז געשעהן:

מאנטאג, דעם 15־טען אפריל, צווייי דעם זייגער בייטאג איז ליופען ארייין אין קעסעלבאך׳ס לאקאל...

א הויך געלעכטער האט לענארמאן איבערגעריסען.

— ערלויבט אייך צו זאגען, הערר לענארמאן, — האט דער פרעפעקט געזאגט לאכענדיג, — אז דריי דעם זייגער איז קעסעלבאך געווען אין די פייער־קעלערס פון „ליאנער קרעדיט״, וואס עס בעהייזט זיין אונטערשריפט אין באנק־בוך.

לענארמאן האט אונטערגעהארט, ביז זיין שעף האט געענדיגט רעדען, און ווייטער גערעדט:

(פארטזעצונג קומט).

א נייער ראמאן.

פ־ייטאג האט זיך אנגעהויבען צו דרוקען אין לאדזער טאגעבלאט א נייער העכסט־אינטערעסאנטער און שפאנענדער ראמאן אונטער׳ן נאמען „813״. דער ראמאן 813, וועלכער איז אייגער פון די צוציהענדסטע און געלונגענסטע דעטעקטיוו־ראמאנען, איז איבער־זעצט געווארען אין יודישען ספעציעל פאר׳ן לאדזער טאגעבלאט דורכ׳ן בעוואוסטען יודישען ראמאן־שרייבער ה׳ ל. שרייבער דעם פערפאסער פון אונזער זעלטענעם ראמאן די „שרעקליכע כודות״. דער נייער ראמאן 813 וועט זיך דרוקען אין „לאדזער טאגעבלאט״ בסדר 6 מאל א וואך.

די שרעקליכע סודות.

א זעלטענ שפאנענדער ראמאן פון לאדזער לעבען.

(293 בעארבייט פון ל. שרייבער.

— גוט! — האט דער שעף געזאגט. — איז הערר פיש אינט אין דער היים?

— יא! — האט בלאשקאווסקי געענטפערט. — וועגען דעם האב איך שוין פאראויס געזארגט. איך האב בפיזון אויסגעקליעבען אזא צייט, וואן בייד־ע שותפים זענען אין דער היים וויל איך האב אלען געצווייפעלט, ווער פון זיי בייד־ען איז דער יעניגער, וועלכער איז אונז נויטיג.

— הירקליך, — האט פריץ בעשטעטיגט, — פיש איז אין דער היים שוין פון אנפאנג אוועק.

— אלזא הערט מיך אויס אט וואס! — האט דער שעף פון געהיים־פאליצי געזאגט צו פריץ׳ן. — מיר וועלען איצט צוזאמען ארייגגעהן אין פיש׳ס קאבינעט, און דארט וועט איהר איהם אין די אויגען זאגען, אז ער איז דער פריעף־שרייבער. מאמער וועט ער פרוווען אבלייקענען און זאגען, וואס געפינט זיך נישט, מוזט איהר אונז דערצעהלען גענוי, וי און ווען און צו וואס דער פריעף איז געשריעבען געווארען, אום מיר זאלען זיך קאנען איבערצייגען, אז איהר זאגט אמת. זענט איהר גרייט דערצו?

— איך וועל סהון אלץ, ווי איהר וועט מיר הייסען, אבי אייך צו בע־הייזען מיין אונשולדיגקייט, — האט פריץ געענטפערט.

ער האט אבער תוך כדי דיבור דערפיהלט, אז אויב איהם וועט אויסקומען צו דערצעהלען דעם אמת׳ען צוועק, צו וועלכען דער פריעף איז געשריעבען געווארען, וועט ער דאך ארייגפאלען, און אויף אייך דערגעהן דען א פאלשען תירוץ, וי זיך ארויסצודרעהען. און אויף אייך דעכט איז איהם איינגעפאלען, אז עס וועט אפשר נעלינגען מיט א פאלשען תירוץ זיך איינגעפאלען, און דעריבער האט ער אויס פארזיכטיגקייט נלייך צוגעגעבען:

— יא, איך בין גרייט פיש׳ן צו זאגען אין די אויגען דעם אמת. אז ער האט דעם פריעף געשריעבען, און אויב דאס דיענט וירקליך א בעווייז, אז ער איז א פערבערעכער, וועל איך זיין דער ערשטער, וואס וועט אייך העלפען איהם אין טורמע צו שלעפען. איך וויל אבער, מיינע הערען, נאר בעמערקען, אז עס קאן אויך זיין, דאס איהר האט א טעות. איך אלין בין ניכער געגייגט צו גלויבען, אז דא איז פארגעקומען עפעס א מיספערשטענדניש. אז איהר ווייט ערהערען די סיבה. וואס האט פיש׳ן געצוואונגען דעם פריעף צו שרייבען, ווייט איהר אלין איינזעהן, אז דא איז קיין שלעכטס נישטא.

— וואס זשע איז דאס פאר א סיבה?

— דאס וועל איך באלד דערצעהלען אין פיש׳ס אנוועזענהייט, — האט פריץ געענטפערט, אום דערווייל צייט צו געווינען עפעס אויסצוקלערען.

— זענט איהר אלזא זיכער, אז פיש איז א גאנץ ערהליכער אונשולדיגער מענש? — האט בלאשקאווסקי געפרעגט מיט איראניע.

— וועניגסטענס בין מיט א פיערטעל שעה צוריק בין איך דערין זיכער געווען, און נאך איצט וועל איך נישט צווייפלען דערין, בין איהר וועט מיך נישט איבערצייגען פערקעהרט.

— אפשר קאנט איהר אונז דערצעהלען גענויער, ווער און וואס פיש איז? — האט דער שעף געפרעגט.

— ביטע, מיט׳ן גרעסטען פערגנינען! — האט פריץ געזאגט און אנגע־הויבען אויף זיך צו פראהלען א מעשה, אז ער אליין, פריץ שורקע, אלס אמע־ריקאנער געשעפטס־מאן, האט זיך מיט א יאהר צוואנציג צוריק בעקאנט מיט דעם דאזיגען לעאפאלד פיש א קורצע צייט נאכדעם, ווי דער לעצטער איז גע־ווארען דער אייגעם פון איינעם פריץ׳ס א גוטען בעקאנטען פראנץ ווערטער, א מיליאנער. גלייך ווי זיי בייד־ע, שורקע און פיש, האבען זיך בעקאנט, האבען זיי איינגעזעהן, אז זיי פאסען זיך בייד־ע צוואיינאנדער אויסגעצייכענט, און זיי האבען בעשלאסען צו שליעסען שותפות און ארבייטען צוזאמען. זיי האבען בייד־ע גע־האט גרויס הצלחה אין זייערע געשעפטען, און שפעטער, ווען פריץ׳ס שווער, פראנץ ווערטער, איז געשטארבען, האבען זיי בייד־ע אלץ בשותפות אויך זיינע געשעפטען איבערגענומען, און אזוי זענען זיי געבליבען ביז הייניגען טאג. מיט דער צייט האבען זיי זיך אזוי בעפרייגדעט, אז איצט איז זיי שוין שווער צו לעבען איינער אהן אנדערן.

— און דעריבער, — האט פריץ צוגעגעבען, — איז מיר אזוי שווער צו גלויבען, אז דער מענש, מיט וועלכען איך האב אזוי פיעל יאהרען אבגע־לעבט צוזאמען, זאל זיך איצט ארויסוויזען פאר א געמיינעם פערבערעכער.

די געשיכטע איז געווען אזוי פלינק און קונציג צוזאמענגעשטעלט, אז זי האט געמאכט אנ׳איינדרוק פון אמת. בלאשקאווסקי אלין האט אנגעהויבען אין הארצען צו צווייפלען, צי האט ער נישט א טאל א טעות געהאט און האט אום־זיסט אומנישט אויפגעבלאזען א סקאנדאל, וואס אין גאט וויים, ווי מען וועט זיך איצט ארויסרעדען פון איהם.

צום גליק איז אבער דער שעף פון געהיים־פאליצי געווען א ביסעל קלי־נער און ערפאהרענער אין אזעלכע זאכען, ווי דער מאלער. ער האט שוין נישט אין מאל געהאט די געלעגענהייט צו זעהן, ווי די געמיינסטע פערבערעכער פער־ענטפערען זיך מיט נעשיכטעס, וואס די גאנצע וועלט איז גרייט צו שווערען, אז דאס איז אמת, און דאך איז עס נאר פאלש און בעסרוג, זעהר קונציג צו־זאמענגעשטעלט אנב האט ער זיך דערמאהנט אלץ, וואס בלאשקאווסקי האט איהם דערצעהלט, ווי פריץ האט געדונגען הוליאנסקי׳ן אויף א מארד, און דאס איז דאך געווען א קלארער בעווייז, אז מען האט דא צו טהון מיט אינגאנצען פערבערעכער.

ער איז אבער אויך געווען אזוי קלוג, אז ער האט בעשלאסען צו האנד־לען שלוי. ער האט אויך ווי בלאשקאווסקי בלומר׳שט בעקומען א מיינונג. ווי ער וואלט אנגעהויבען גלויבען פריץ׳ס ערצעהלונגען, אום פריץ׳ן צוגעבען מיט ווי מער לינען צו זאגען אזוי לאנג ביז ער וועט אלען מיט זיינע לינענס דורכפאלען.

— קענט איהר איהם אלזא שוין פון א יאהר צוהאנציג? — האט ער גע־פרעגט פריץ. — נו, און פאר דעם? איז אייער פילייכט אויך בעקאנט פיש׳ס ביאגראפיע פון אייערער איהר האט איהם געקענט?

— מיר איז עס בעקאנט נאר אויף וויפיל ער האט עס מיר אליין דערצעהלט.

— וואס זשע האט ער אייך דערצעהלט?

— אז פונקט ווי איך און ווי זיין שוער פראנץ ווערטער, האט ער קיין אמעריקא עמיגרירט נאך נאר אלס יונגערמאן, כמעט אלס יונגעל, אין אמעריקא אבער האט איהם אבגענליקט און ער האט א קריזיס געמאכט.

— פון וואנען זשע האט ער עמיגרירט?

— פון דייטשלאנד, ווי איך און ווי פראנץ ווערטער. ער טאמאט טאקי פון דעם זעלבען נעגענד ווי איך.

— איז ער אלזא א דייטש?

— יא, א דייטש.

— פון וואנען זשע קאן ער שרייבען יודיש? איז דאס נישט א בעווייז. אז ער איז נאר א יוד געווען?

— נעהמט איז עס א בעווייז און ער וועט אייך אלין אויך מודה זיין, אז ער איז א געוועזענער יוד, נאר ער האט זיך געטויפט נאך אלס נאר יונגער בחור דוכט זיך צו זיעבצעהן־אכצעהן יאהר.

— אהא! נו, און ווי איז ער געקומען צו פראנץ ווערטער׳ן? קאנט איהר אונז פילייכט אויך דאס דערצעהלען?

— דאס ווייס איך נישט גענוי, נאר וואהרשיינליך האבען זיי זיך ביקאנט צופעליג אין דער דייטשער קאלאניע אין ניו־יארק. ווער קאן דאס אין צוואנציג יאהר ארום געדענקען, בייי וועלכער געלעגענהייט מען האט זיך בעקאנט מיט דעם אבער יענעם מענשען. אזעלכע בעקאנטשאפטען קומען שטענדיג פאר גאנץ צופעליג.

— אזוי! — האט דער שעף פון געהיים־פאליצי געזאגט און זיך פער־טראכט. ער האט דערקענט, אז פריץ איז אונגעהויער שלוי און אזא איינעם איז שווער צו האפען ביי א ליגען. ער וועט שטענדיג געפונען א תירוץ, ווי זיך אויס־צודרעהען.

— אלזא גוט, — האט ער געזאגט, — מעגליך, אז איהר זענט נערעכט. דאן בלייבט אונז נאר קלאר צו מאכען די געשיכטע מיט׳ן בריעף. אלזא, ביטע זעהרט אונז ארייגגעהן אין פיש׳ס קאבינעט און מיר וועלען די זאך בעלד ערלעדיגען.

— ביטע זעהר! — האט פריץ געזאגט. — איך בין גרייט אין אייער דינסט, אום דערווייל אייערע צייט צו ערשפארען, אז איך בין אין אייערע הענד, אז איך בין אין אייערע הענד, אז איך בין אין אייערע הענד...

(פארטזעצונג קומט).